

ZONIËNWOUD
FORÊT DE SOIGNES

JAAERVERSLAG 2023

Stichting Zoniënwoud

Inhoud

1. 2023 in een notendop	4
2. Stichting Zoniënwoud.....	6
3. Realisaties 2023 - Verankering van de Stichting in de omgeving van het Zoniënwoud.....	7
3.1. Partners en bezoekers vertrouwd maken met de Structuurvisie	7
3.2. Communicatie en participatie.....	8
• Website Zoniënwoud	8
• Agenda van het Zoniënwoud	8
• E-Zonië Nieuwsbrief en sociale media	8
• App en Open Street Map: cartografie van het Zoniënwoud	9
• Platform Zoniënwoud 2023: Samen voor meer verbinding respect en ambitie!	10
• Goede gewoontes van het Zoniënwoud en bewustmaking rond broedperiode	11
• Harmonisering regelgeving Zoniënwoud: Honden aan de leiband en op de paden blijven	11
• Participatie: Opleiding en Sensibiliseringsactie 'Samen voor het Zoniënwoud' 26/03	11
• 15/10/2023: Succesvolle editie Dag van het Zoniënwoud in een notendop	12
• Intergewestelijk overleg: bekendmaking resultaten KI reewildtelling.....	14
• Externe financiering en de organisatie van teambuildings	14
• Fondsenwerving ten voordele van het Zoniënwoud.....	15
• Inspiratie opdoen	16
4. Overleggroep Zoniënwoud	16
5. Nationaal Park Brabantse Wouden –Stichting Zoniënwoud als intergewestelijke facilitator	17
6. Rol van Stichting Zoniënwoud bij de afbraak van de site van de Kliniek 'Derscheid'	18
7. Het Domaine d'Argenteuil teruggeven aan het Zoniënwoud	18
8. Unesco secretariaat	19
9. Life Prognoses Project.....	20
10. Life project: B4B - Belgium for biodiversity	21
11. Administratieve, juridische en financiële taken	21
12. Uitkijken naar wat 2024 voor het Zoniënwoud in petto heeft	22
13. Bijlagen.....	23

1. 2023 in een notendop

Net als de voorgaande jaren hield Stichting Zoniënwoud nauw contact met partners en bezoekers tijdens verschillende participatiemomenten en activiteiten op het terrein.

De sterke intergewestelijke rol die de Stichting speelt, bleek ook in 2023 een belangrijke troef te zijn. Onder andere binnen de ontwikkelingen van het Nationaal Park Brabantse Wouden, waarvoor de Stichting als facilitator tussen de verschillende gewesten optrad. Maar ook tijdens andere activiteiten kon de Stichting haar stempel drukken op boeiende intergewestelijke ontmoetingen: een partneroverleg, het samenbrengen van bospersoneel, wetenschappers en vrijwilligers voor de besluiten van de reewildtelling in het Zoniënwoud, de vergadering van de overleggroep, ...

In het kader van de internationale dag van het bos maar ook naar aanloop van het broedseizoen lanceerde de Stichting opnieuw een sensibiliseringscampagne over de goede gewoontes en de kwetsbaarheid van reekalfjes, broedvogels en andere fauna die tijdens deze periode de rust van het woud opzoeken. Deze keer gebeurde dat in de vorm van een opleiding, gevolgd door een sensibiliseringsactie op het terrein. Het was ontzettend boeiend om zo'n mooie groep enthousiaste bosliehebbers samen te kunnen brengen en te informeren over de bescherming van het Zoniënwoud.

Op 7 juni werd een officieel moment georganiseerd in Groenendaal om de kandidaatstelling van de Brabantse Wouden voor de erkenning als Nationaal Park in de kijker te zetten. Stichting Zoniënwoud nam voor de organisatie van deze viering haar rol als intergewestelijke facilitator op voor een vlotte samenwerking tussen de verschillende partners uit de drie gewesten. De Stichting neemt ook het voortouw om de Ambassadeurswerking van de Brabantse Wouden te ondersteunen en ze maakt ook deel uit van de Werkgroep Communicatie. Begin oktober kwam dan het goede nieuws: het Nationaal Park Brabantse Wouden was geboren!

Onder een heerlijke lentezon vond op 17 juni het Platform Zoniënwoud plaats, dit keer waren we te gast bij Dolce La Hulpe, aan de rand van het Zoniënwoud. We blikken terug op een succesvolle en leerrijke editie waar partners, buurtbewoners, bosbeheerders en bezoekers van het Zoniënwoud met elkaar in overleggingen. Er werden presentaties gegeven rond het thema 'Het Zoniënwoud: uitzonderlijk, kwetsbaar, oud én Unesco Werelderfgoed!' en tijdens een boswandeling was er ruimte om ideeën en ervaringen uit te wisselen over de toekomstvisie, de lopende projecten en de bescherming van het Zoniënwoud.

© Kris Vandekerkhove

© Leo Van Broeck

Vanaf de zomer stak de Stichting de koppen samen met de vele partners uit de drie gewesten om traditiegetrouw een topeditie te kunnen organiseren van de Dag van het Zoniënwoud. En zo geschiedde! Op 15 oktober konden bezoekers aan elke toegangspoort genieten van een breed programma van activiteiten die jong en oud een unieke kijk op het Zoniënwoud boden.

Het afgelopen jaar kreeg de Stichting meer aanvragen voor het organiseren van Teambuildings. Voor de organisatie en omkadering ervan konden we rekenen op de medewerking van bosbeheerders, bospersoneel, maar ook van verschillende partners en enkele vrijwilligers. Dit soort activiteiten biedt de Stichting niet enkel externe financiering, maar maakt het ook mogelijk om bewustmaking te creëren over de bescherming van het bos en de uitdagingen waar de bosbeheerders tijdens hun dagelijkse werking mee te maken krijgen. Er werden ook andere pistes bewandeld voor het aantrekken van externe financiering. De Stichting diende twee financieringsaanvragen in voor de 'Soigneurs' vrijwilligerswerking. Zowel QI Green als Engie foundation keurde de aanvraag goed en maken budget vrij voor de ontwikkeling van deze werking.

Op 7 december werd de tweede vergadering met de Overleggroep Zoniënwoud georganiseerd. Deze editie van de Overleggroep stond in het teken van

de plaats van mens en natuur in het Zoniënwoud. De druk op het woud is de laatste jaren sterk toegenomen. Deze bijkomende menselijke druk dient echter in goede banen geleid te worden zodat de andere, niet-menselijke bewoners en gebruikers van het Zoniënwoud hier ook kunnen leven.

In 2023 ging het Europese Life project B4B (Belgium for Biodiversity) van start. Stichting Zoniënwoud is een van de projectpartners en zet zich in haar dagelijkse werking in voor de bewustmaking rond Natura 2000. Verder dient ze ook als case-study voor de intergewestelijke samenwerking en de betrokkenheid van de partners op het territorium van het Zoniënwoud.

In het kader van het Life Prognoses project werd een inspiratieboek ontwikkeld voor de organisatie van bewustmakings- en sensibiliseringsactiviteiten. Een van de activiteiten uit dit boek, een virtuele wandeling, werd getest tijdens de Dag van het Zoniënwoud. De Stichting organiseerde ook een online workshop omtrent sensibilisering op Europees niveau.

Als coördinator van het secretariaat van de Unesco werelderfgoedreeks 'Oude en oeroude beukenbossen van de Karpaten en andere regio's van Europa' heeft de Stichting zich het afgelopen jaar met haar schouders onder de vormgeving van een permanent secretariaat gezet.

2. Stichting Zoniënwoud

Stichting Zoniënwoud ondersteunt de realisatie van een intergewestelijke en gemeenschappelijke visie voor het Zoniënwoud, de Structuurvisie, en stimuleert initiatieven die goed zijn voor het bos.

Stichting Zoniënwoud is opgericht in 2019 en streeft ernaar om als spreekbuis op te treden voor het Zoniënwoud, over de Belgische gewestgrenzen heen.

De Stichting baseert zich voor haar werking op de intergewestelijke Structuurvisie die over het Zoniënwoud ontwikkeld werd. In het kader van deze visie stimuleert de Stichting initiatieven die ertoe bijdragen het ecologische hart van het Zoniënwoud met haar kwetsbare fauna en flora te vrijwaren. Daarom behoren de coördinatie van een goed en gestructureerd publieksonthaal rond de verschillende toegangspoorten, het ontwikkelen van een duidelijke communicatie, het verbinden van het woud met haar omgeving en de strijd tegen versnippering tot de kerntaken van de Stichting.

Om deze opdracht te vervullen, moet de Stichting op de steun van het brede publiek kunnen rekenen. Iets wat een meertalige en uniforme communicatie vereist, maar ook publieksparticipatie is van groot belang. Daarom werkt de Stichting nauw samen met de betrokken partners van het Zoniënwoud op wiens jarenlange ervaring en deskundigheid ze kan rekenen.

Stichting Zoniënwoud staat samen met al deze partners aan het roer van de Dag van het Zoniënwoud. Deze dag is elk jaar opnieuw hét uitgelezen moment om zowel het bos als de partners op een unieke manier te leren kennen. Denk maar aan een exclu-

sief bezoek van het ecoduct, een familiezoektocht, een sportieve fietstocht langs de prachtige pareltjes die tot het Unesco Werelderfgoed behoren of leerrijke en vooral plezierige workshops middenin het bos waar kinderen fijne en interessante dingen over het bosleven ontdekken.

Daarnaast coördineert de Stichting communicatiecampagnes om de verschillende bosgebruikers zoals fietsers en mountainbikers maar ook wandelaars en rustzoekers, hondeneigenaars en ruiters te informeren. Ze gebruikt hiervoor diverse kanalen zoals de vernieuwde website, nieuwsbrieven, Facebook en Instagram.

Sinds 2017 maken de vijf prachtige bosreservaten die zich middenin het Zoniënwoud bevinden, deel uit van het Unesco Werelderfgoed 'Ancient and Primeval Beech Forests of the Carpathians and Other Regions of Europe'. Hierdoor is het Zoniënwoud meteen ook het enige natuurlijke werelderfgoed in België. Sinds juli 2020 huisvest Stichting Zoniënwoud gedurende 4 jaar het secretariaat van deze natuurlijke erfgoedreeks.

De raad van bestuur van de Stichting is samengesteld uit de drie bosbeheerders die elk in hun gewest het Zoniënwoud beheren (Agentschap voor Natuur en Bos, Leefmilieu Brussel en Département de la Nature et des Forêts), regeringsvertegenwoordigers van elk gewest en onafhankelijke experts.

Dankzij deze bijzondere structuur en de nauwe band met de verschillende partners en stakeholders van het bos kan Stichting Zoniënwoud een breed draagvlak creëren ter ondersteuning van het Zoniënwoud.

3. Realisaties 2023 – Verankering van de Stichting in de omgeving van het Zoniënwoud

3.1. Partners en bezoekers vertrouwd maken met de Structuurvisie

De Stichting zet realisaties in de schijnwerpers, verstrekt informatie over toekomstige projecten en zorgt ervoor dat de verwezenlijkingen operationeel worden gemaakt en verankerd geraken in hun omgeving. Maar de Structuurvisie is nog te weinig bekend bij partners en bezoekers. De Stichting neemt de taak op zich om bezoekers te informeren over het nut en de noodzaak van sommige aanpassingen op het terrein in het kader van deze Structuurvisie.

© Lokaal bestuur Hoeilaart

Dat deden we het afgelopen jaar als volgt:

- Publicatie van artikels en video's op de website en in de nieuwsbrieven over thema's die betrekking hebben op de uitvoering van de Structuurvisie:
 - bosbeheer
 - ontwikkeling van ecologische verbindingen
 - activiteitenverslagen
 - realisaties en werken in het Zoniënwoud
 - hoffelijkheid en goede gewoontes van het Zoniënwoud
 - bewustmaking over de kwetsbaarheid van het bos door klimaat, recreatie, ...

● Partneroverleg : Partners van het Zoniënwoud

Begin 2023 bracht de Stichting haar nauwe partners samen voor een overleg waar werd bekeken hoe een structureel label 'Partners van het Zoniënwoud' er uit zou moeten zien, welke wensen en noden de partners hebben en hoe men elkaar kan versterken. Thema's als het gebruik van de agenda, de ontwikkeling van de Structuurvisie 2.0, medewerking voor de ontwikkeling van de vrijwilligerswerking en contact met jeugdbewegingen kwamen tijdens dit overleg aan bod.

Daarnaast werd in samenwerking met GC de Bosuil een eerste informele en gezellige ontmoeting georganiseerd tussen partners en publiek. De ontmoeting vond plaats in het kader van de voorstelling van cabaretier én vogelliefhebber Begijn Le Bleu.

3.2. Communicatie en participatie

● Website Zoniënwoud

De website van het Zoniënwoud is een volwaardige bron van informatie voor zowel bezoekers, geïnteresseerden als voor de partners. Op regelmatige basis worden nieuwe artikels toegevoegd waarvoor de Stichting sinds 2022 ook beroep doet op haar partners. In 2023 werd zowel de Nederlandstalige als de Franstalige website door meer dan 30.000 gebruikers bezocht.

● Agenda van het Zoniënwoud

De agenda is beschikbaar op de website en is gratis en vrij te gebruiken door partners die een werking of initiatieven hebben die in en rond het bos plaatsvinden, met het nodige respect voor het bos en haar omgeving. Het stelt partners in staat hun activiteiten kenbaar te maken bij een breder publiek en het biedt de Stichting de mogelijkheid om beter te kunnen communiceren over de activiteiten van de partners.

Daarnaast bieden deze activiteiten de bezoekers ook de kans om het bos en haar omgeving op een boeiende manier te leren kennen, wat moet bijdragen tot meer bewustzijn voor de bescherming van het bos. Meer en meer partners voegen hun activiteiten toe aan de agenda. De Stichting communiceert op regelmatige basis over de agenda via sociale media en in elke nieuwsbrief worden enkele activiteiten uit de agenda in de kijker geplaatst.

● E-Zonië Nieuwsbrief en sociale media

In 2023 werden in totaal 8 E-Zonië nieuwsbrieven uitgestuurd waarin onder meer de volgende thema's aan bod kwamen: everzwijnen in het Zoniënwoud, de gevolgen van droogte, onderzoek over de ecosysteemdiensten, het broedseizoen, platform Zoniënwoud, Nationaal Park Brabantse wouden, de afbraak van de site Derscheid, sensibiliseringsactie 'Samen voor het Zoniënwoud', de goede gewoontes van het bos, terrein-

bezoeken, Natura 2000, bewustmaking over het broedseizoen en over de kwetsbaarheid van het bos, Dag van het Zoniënwoud, UNESCO-werelderfgoed van het Zoniënwoud, de agenda van het Zoniënwoud, fondsenwerving ten voordele van het Zoniënwoud, ...

De nieuwsbrief kan ondertussen op meer dan 1500 abonnees rekenen. Dit betekent dat de database van de Stichting in 2023 opnieuw aanzienlijk groeide. Daarnaast blijft de Stichting ook communiceren op sociale media. Zo vinden ook alle nieuwsartikelen hun weg naar Facebook en wordt werk gemaakt van beeldende posts op Instagram in de hoop om een nog breder publiek te kunnen informeren en sensibiliseren.

We schakelden de sociale mediakanalen eveneens in om snel te kunnen communiceren over bijvoorbeeld adviezen over de toegang van het bos tijdens stormweer en voor sensibilisering tijdens de periode van extreme droogte.

- **App en Open Street Map: cartografie van het Zoniënwoud**

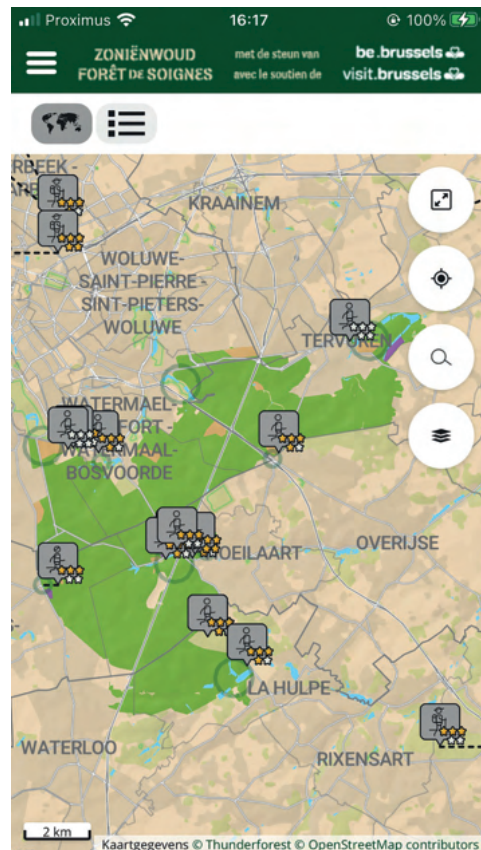
Ook de app van het Zoniënwoud blijft zijn steentje bijdragen aan de bescherming van het bos. Dankzij deze app worden bezoekers over de juiste paden geleid.

Ondertussen is de app een volwaardige tool voor bezoekers om een gepaste route te selecteren of zelf uit te stippelen.

Sinds 2023 kan de app verder ontwikkeld worden dankzij de steun van het Europese Life Project B4B (Belgium for Biodiversity). In het kader van dit project werd de app verder aangevuld met informatie die betrekking heeft op de rijke biodiversiteit van het Zoniënwoud.

Daarnaast blijft de Stichting de cartografie van Open Street Map nauw opvolgen en corrigeren waar nodig. In 2023 werd ook een samenwerking gestart met het Nationaal Geografisch Instituut (NGI) voor de aanpassing van hun toeristische kaarten. Dit gebeurde in overleg met de bosbeheerders en het bospersoneel uit de drie gewesten. Deze werking zal verder opgevolgd worden in 2024.

Verder was de Stichting in 2023 ook in contact met de organisatie van Grote Routepaden voor hun nieuwe topogids 'Streek GR Groene Gordel' en ook enkele aanpassingen van het virtuele wandelknooppuntennetwerk van Toerisme Vlaams-Brabant voor de ontwikkeling van het wandelnetwerk 'Brabantse Wouden' werd door de Stichting mee opgevolgd.

● **Platform Zoniënwoud 2023:**
Samen voor meer verbinding respect en ambitie!

Op zaterdag 17 juni kwamen partners, buurtbewoners, bosbeheerders en bezoekers van het Zoniënwoud samen tijdens een participatieve vergadering van Platform Zoniënwoud, een initiatief van Stichting Zoniënwoud. Er werden presentaties gegeven rond het thema 'Het Zoniënwoud: uitzonderlijk, kwetsbaar, oud én Unesco Werelderfgoed!', maar er werden ook ideeën en ervaringen uitgewisseld over de toekomstvisie, de lopende projecten en de bescherming van het Zoniënwoud.

Na de verschillende tussenkomsten kregen de deelnemers de kans om vragen te stellen tijdens een Q&A sessie in de zaal, de uitwisselingen hierover waren voorbehouden voor de boswandeling achteraf.

Tijdens deze wandeling gaven experts en bosbeheerders meer uitleg over de uitdagingen waarmee zij vandaag te maken krijgen in het kader van de huidige klimaatveranderingen, maar ook door de grote toename van recreatieve druk. Ze gingen dieper in op hun aanpak met betrekking tot de Natura 2000-doelstellingen om bepaalde habitattypes en soorten te beschermen die bepalend zijn voor de biodiversiteit van het Zoniënwoud. Het team van het Life Prognoses Project gaf meer uitleg over het belang van de ecosysteemdiensten die oude bossen bieden aan de hand van enkele voorbeelden die we tijdens de wandeling in het bos zelf konden vinden.

De voorzitter van de Stichting, Herman Van Rompuy, wees erop dat de dialoog niet eindigt bij dit platform en dat toekomstige ontmoetingen zullen dienen om vooruitgang te blijven boeken zodat de boodschap van verbinding, respect en ambitie waar elke spreker naar verwees, zich verder kan blijven ontwikkelen.

- **Goede gewoontes van het Zoniënwood en bewustmaking rond broedperiode**

De goede gewoontes van het Zoniënwood en de kwetsbaarheid van reekalfjes en broedvogels tijdens de lente waren opnieuw het onderwerp van verschillende communicatiecampagnes online, in nieuwsbrieven, via flyers en in de media.

Deze communicatiecampagnes gelden ondertussen als structurele campagnes die ook vermeld worden op de infoborden en aan bod komen tijdens de Dag van het Zoniënwood.

- **Harmonisering regelgeving Zoniënwood: Honden aan de leiband en op de paden blijven**

Sinds 2022 bracht de Stichting de harmonisering van de regelgeving in het Zoniënwood extra in de aandacht. Het betreft de regel om overal in het Zoniënwood honden aan de leiband te houden, behalve in de daarvoor voorziene zones en de regel om overal in het Zoniënwood op de paden te blijven.

Beide regels zijn reeds van toepassing in het Vlaamse en Waalse gedeelte van het Zoniënwood, maar verschillen nog in het Brusselse gedeelte. Daarom vroeg de Stichting via een brief aan de Brusselse minister bevoegd voor het bos om dezelfde regels ook toe te passen in het Brusselse gedeelte van het Zoniënwood. Het thema wordt momenteel opgevolgd door de Brusselse bosbeheerder.

Deze thema's bleven ook in 2023 op de agenda staan van overleg tijdens het Platform Zoniënwood en op de intergewestelijke vergaderingen met het bospersoneel.

© Thierry Lampe

- **Participatie: Opleiding en Sensibiliseringscampagne 'Samen voor het Zoniënwood' 26/03**

In het kader van de internationale dag van het bos maar ook omwille van de start van het broedseizoen organiseerde de Stichting opnieuw een sensibiliseringscampagne over de goede gewoontes en de kwetsbaarheid van reekalfjes, broedvogels en andere fauna die tijdens deze periode de rust van het woud opzoeken.

Op 26 maart vond in het Sportcentrum van Adeps in Oudergem een opleiding plaats, gevolgd door een sensibiliseringsactie op het terrein in de omgeving van de toegangspoort Rood Klooster.

Hoewel de weergoden ons die dag niet goed gezind waren, was het ontzettend boeiend om zo'n mooie groep enthousiaste bosliefebbers samen te kunnen brengen en te informeren over de bescherming van het Zoniënwoud.

Dit was ook de ideale gelegenheid om de aandacht te vestigen op de kwetsbare Natura 2000 soorten en habitats in het Zoniënwoud.

● **15/10/2023: Succesvolle editie**
Dag van het Zoniënwoud in een notendop:

We kijken tevreden terug op een geslaagde editie van de Dag voor het Zoniënwoud 2023 met als thema 'Uitzonderlijk, kwetsbaar, oud én UNESCO wereld-erfgoed' :

- Zo'n **60 partners met samen meer dan 130 enthousiaste betrokkenen** zorgden voor het succes van deze dag door bezoekers te gidsen en rond te leiden, door hun activiteiten en projecten voor te stellen, door bezoekers te ontmoeten en diens vragen te beantwoorden, ...
- **7 'bosgemeentes'** stelden personeel en materiaal ter beschikking, ondersteunden de communicatie of zijn ons die dag komen bijstaan op het terrein.
- **3 gewesten** werkten samen zodat alles vlot kon verlopen en waardoor het publiek op een zo breed mogelijke manier geïnformeerd werd over deze dag.
- **De boswachters** waren er die dag ook om vragen van bezoekers te beantwoorden, om te informeren over het beheer en de uitdagingen en om hun passie voor het bos en voor hun werk te delen.
- **80 activiteiten** sierden het diverse programma: natuurwandelingen, exclusieve bezoeken en rondleidingen, expo's, workshops, sensibiliseringsacties, boeiende en speelse kinderactiviteiten, ontmoetingen, eetgelegenheden met lokale en biologische producten, ...
- **Aan 8 toegangspoorten van het bos** wemelde het van de mogelijkheden voor toekomstige ontwikkelingen.

© Thierry Lampe

© Erwin Delaere

© Thierry Lampe

© Carine Depret

© Mieke Van Overbeke

© Thierry Lampe

© Thierry Lampe

“Boswachters vragen meer liefde en respect voor het bos tijdens de Dag van het Zoniënwoud” (VRT Radio 2, 15.10.2023)

“Dag van het Zoniënwoud aan verschillende toegangspoorten gevierd” (Het Laatste Nieuws, 15.10.2023)

“Zondag hele dag activiteiten tijdens Dag van het Zoniënwoud” (Ring TV, 13.10.2023)

“Dag van het Zoniënwoud: hoe de beesten het bos mee vormgaven” (BRUZZ, 15.10.2023)

“Dag vol bosplezier” (De Zondag, 15.10.2023)

“La Forêt de Soignes, poumon vert de Bruxelles protégé par l’Unesco”, (RTBF 13.10.2023)

“La fragilité et le patrimoine de la Forêt de Soignes à l’honneur” (BX1, 15.10.2023)

“Un moyen de présenter aux promeneurs la beauté, mais aussi la vulnérabilité de la Forêt” (La Dernière Heure, 09.10.2023)

«La journée de la Forêt de Soignes sert aussi à sensibiliser les promeneurs à sa vulnérabilité» (L’Avenir, 08.10.2023)

- **Intergewestelijk overleg: bekendmaking resultaten KI reewildtelling**

Op vrijdag 1 september kwamen de 3 bosbeheerders en haar bospersoneel, wetenschappers van INBO en DEMNA, vrijwilligers en partners samen om de resultaten van de jaarlijkse reewildtellingen te bespreken. Behalve een presentatie van de stand van zaken aangaande de reeënpopulatie in het Zoniënwoud, werd ook van gedachte gewisseld omtrent nieuwe mogelijkheden om de monitoring van de wildpopulaties in het woud te verbeteren, verklaringen voor de evolutie van het reeënbestand in het Zoniënwoud en de monitoring van de aanwezigheid van everzwijnen in de bossen van Vlaams- en Waals-Brabant. Verder werden ook enkele aanverwante thema's bediscussieerd, zoals het belang van onbeheerde bosreservaten voor de biodiversiteit, de uitdagingen verbonden aan de recreatiedruk in het Zoniënwoud en de plannen voor een natuurhulpcentrum voor wilde dieren in de Brabantse Wouden.

© Thierry Lampe

© Thierry Lampe

© Thierry Lampe

- **Externe financiering en de organisatie van teambuildings**

In 2023 werden opnieuw een reeks teambuildings georganiseerd, met als doel externe financiering voor het Zoniënwoud te kunnen voorzien maar ook bewustmaking te creëren over de bescherming van het bos en de uitdagingen waar de bosbeheerders tijdens hun dagelijkse werking mee te maken krijgen. Onder andere kleine beheeracties, boomplantacties en rondleidingen door beheerders, bospersoneel en partnerverenigingen stonden op de agenda van deze teambuildings. Dankzij deze teambuildings kon de Stichting ook boeiende en goede contacten leggen

met verenigingen en bedrijven, onder andere binnen de Europese Commissie. Voor de Stichting zijn dit soort activiteiten ook een prachtige manier om nieuwe bondgenoten te betrekken. De ambitie is echter om voor de omkadering van dit soort activiteiten in de toekomst ook te kunnen rekenen op de 'Soigneurs'. Er werden ook andere pistes bewandeld voor het aantrekken van externe financiering. Stichting Zoniënwoud diende in 2023 twee financieringsaanvragen in om de 'Soigneurs' vrijwilligerswerking te kunnen ontwikkelen en voor de aanwerving van een halftijdse functie hiervoor. Zowel QI Green als Engie Foundation keurde de aanvraag goed en maken budget vrij voor de ontwikkeling van deze werking.

© Simon Pugh

© KPMG

© KPMG

● Fondsenwerving ten voordele van het Zoniënwoud

In 2023 deed de Stichting beroep op de onderneming Koalect om gebruik te kunnen maken van hun online tool om op een eenvoudige manier fondsenwerving te kunnen voorzien. Dankzij deze speciaal ontwikkelde webpagina op de website van het Zoniënwoud kunnen bezoekers eenvoudig een gift doen. Deze financiële steun moet dienen om projecten ten voordele van het Zoniënwoud en de bescherming ervan te ontwikkelen en te ondersteunen.

De tool wordt regelmatig in de kijker gezet via sociale media en in elke nieuwsbrief. De Stichting haalde via deze tool die sinds juli 2023 in gebruik is, iets meer dan 3000 € op. In de toekomst zal deze manier van fondsenwerking nog meer in de kijker gezet worden, dankzij, hopelijk, de toepassing van de belastingvermindering dat in 2023 werd ingediend. Waar 2023 gold als een testfase zal tijdens de komende periode de tool uitgebreider en breder ingezet worden.

• Inspiratie opdoen en contacten leggen

De Stichting voedt zichzelf graag met nieuwe inzichten en probeert zich daarom te omringen met zoveel mogelijk contacten en deel te nemen aan een verscheidenheid aan activiteiten. Zo nam het samen met het bospersoneel deel aan een uitwisseling met het bospersoneel dat in het Waalse bosgebied Nassonia werkt. De Stichting gaat ook regelmatig op pad met het bospersoneel om zich te kunnen verdiepen in de manier waarop zij aan bosbeheer doen en wat hun takenpakket inhoudt. Daarnaast blijven de nauwe contacten die de Stichting heeft met de natuurverenigingen van groot belang om up to date te blijven over wat zich op hun werkterrein afspeelt.

Naast intergewestelijke contacten, houdt de Stichting haar contacten met de Europese instellingen warm om ook hier een vinger aan de pols te houden. In december werd een wandeling in het Zoniënwoud georganiseerd om de Europese collega's die in Brussel gevestigd zijn en de klimaatproblematiek volgen, het bos te laten ontdekken en de kans te bieden om onderlinge uitwisselingen te hebben over deze thema's. De Stichting stond ook in voor de organisatie van een bezoek en ontmoeting met de Franse botanicus Francis Hallé.

De Stichting nam ook deel aan een opleiding van Prométhéa over mecenaatschap.

4. Overleggroep Zoniënwoud

Op 7 december 2023 vond in GC De Bosuil in Jezus-Eik een nieuwe bijeenkomst van de Overleggroep Zoniënwoud plaats. Deze editie stond in het teken van de plaats van mens en natuur in het Zoniënwoud. De druk op het woud is de laatste jaren sterk toegenomen. Deze bijkomende menselijke druk dient echter in goede banen geleid te worden zodat de andere, niet-menselijke bewoners en gebruikers van het Zoniënwoud hier ook kunnen leven. De voorzitter van Stichting Zoniënwoud, Herman Van Rompuy wees op de noodzaak voor continu en structureel overleg tussen alle betrokkenen en alle niveaus verantwoordelijk voor het beheer van het Zoniënwoud. Binnen het unieke, intergewestelijke karakter van het Zoniënwoud is de aanwezigheid van een permanent platform waarbinnen de betrokkenen op een duurzame basis kunnen samenkomen en vertrouwensrelaties kunnen opbouwen onontbeerlijk.

5. Nationaal Park Brabantse Wouden – Stichting Zoniënwoud als intergewestelijke facilitator

Op 31 mei 2023 diende de Vlaamse coalitie Brabantse Wouden haar kandidatuur in voor een erkenning als Nationaal Park. Dankzij een goede samenwerking ontstond er een intergewestelijke dynamiek om de natuur in het gebied van de ‘Brabantse Wouden te versterken. Om het indienen van het kandidaatsdossier en deze samenwerking in de kijker te zetten en te vieren, werd op woensdag 7 juni in Groenendaal een officieel moment georganiseerd in aanwezigheid van de betrokken partners van de drie gewesten, waaronder ook de natuur- en milieuverenigingen en hun vrijwilligers die binnen dit project een belangrijke rol spelen. Stichting Zoniënwoud nam voor de organisatie van deze viering haar rol als intergewestelijke facilitator op voor een vlotte samenwerking tussen de verschillende partners uit de drie gewesten.

In oktober 2023 maakte de Vlaamse Regering, dan eindelijk bekend dat de Brabantse Wouden erkend worden als een van de vier Nationale Parken.

Ondertussen neemt de Stichting nog steeds het voortouw in de ondersteuning van de Ambassadeurswerking van de Brabantse Wouden.

6. Rol van Stichting Zoniënwood bij de afbraak van kliniek 'Derscheid'

De aankondiging door het Waalse Gewest van een mogelijke verkoop van de gebouwen van de Kliniek Derscheid in La Hulpe – en van het stuk woud waarop ze in de vorige eeuw werden opgericht – deed rillingen lopen over de rug van de liefhebbers van het Zoniënwood.

Overwogen om aan deze vervallen gebouwen in het hart van het woud een nieuwe bestemming te geven? Ondanks de verbintenis om terug te keren naar de natuur? Ondanks de afwezigheid van rioleringen? Ondanks de Natura 2000-classificatie? Ondanks de beschermingsstatus van het woud? Ondanks de nabijheid van de bosreservaten Le Ticton, die tot het werelderfgoed van de UNESCO behoren? De risico's voor de natuur waren aanzienlijk!

Door te beslissen om deze site terug te geven aan de natuur, kiest de Waalse bevoegde minister ervoor om het Zoniënwood, haar fauna, haar flora en haar natuurlijk erfgoed te versterken. Het is de enige oplossing die geen risico vormt voor het woud en die haar vele beschermingsstatusen respecteert. Deze keuze is de keuze van de toekomstige generaties!

Bij de Stichting Zoniënwood zijn we verheugd over deze beslissing, over de vele uitwisselingen die ertoe hebben bijgedragen en over het luisterend oor van de betrokken Waalse ministers.

© Ernst Guelcher

7. Het Domaine d'Argenteuil teruggeven aan het Zoniënwood

Door zijn geschiedenis, ligging en Natura 2000-status vormt het bos van 100 ha op het Domaine d'Argenteuil een natuurlijke historische, geografische en ecologische continuïteit met het Zoniënwood

Vanwege de nabijheid van de Waalse bosreservaten 'Le Ticton I & II', die tot het Unesco Werelderfgoed behoren, is de aankoop van het beboste deel van het Domaine d'Argenteuil een historische kans om de Unesco-doelstellingen van België te verwezenlijken, zoals gevraagd door IUCN – de Internationale Unie voor Natuurbehoud.

Deze oplossing zou een mooi project mogelijk maken waarin biodiversiteit en ecologie centraal staan. Het zou België in staat stellen om aan de Unesco-eisen te voldoen door de omvang van zijn integrale bosreservaten te vergroten. De toekomstige koper zou kunnen genieten van het kasteel en het park zonder zich zorgen te hoeven maken over het beheer van het bosgebied dat weer openbaar zou worden en de daaraan verbonden Natura 2000-beperkingen.

Verschillende voorstellen, plaatsbezoeken en vergaderingen met de eigenaar, Jean-Marie Delwart, hebben tot nu toe geen oplossing opgeleverd om het beboste deel van het Domaine d'Argenteuil terug te geven aan het Zoniënwoud.

8. UNESCO secretariaat

Stichting Zoniënwoud huisvest sinds 2020 het secretariaat van de Unesco werelderfgoedreeks 'Oude en oeroude beukenbossen van de Karpaten en andere regio's van Europa'. Tot nu toe roteerde dit secretariaat tussen de verschillende landen waarvan er bossen werden opgenomen in deze erfgoedreeks. Na het Belgische mandaat zal het roterende secretariaat overvloeien in een permanent secretariaat, bemand door vertegenwoordigers uit Slovakije, Oostenrijk en België. Om van een 'overvloeien' te kunnen spreken is een goede voorbereiding vereist. In 2023 heeft de Stichting zich dan ook met haar schouders onder de vormgeving van een dergelijk secretariaat gezet. De voorbereidingen in de aanloop naar een permanent secretariaat worden aan een verhoogd tempo verdergezet in 2024. De Stichting nam ook deel aan de JMC meeting in Italië.

Binnen de werking van de Stichting werd een meeting met de boswachters uit de drie gewesten georganiseerd om hen te informeren over de specifieke regelgeving rond Unesco en over het 'Guidance document on bufferzone management'.

Het jaarverslag van het Unesco Secretariaat wordt in een apart document voorgesteld.

9. Life Prognoses Project

Stichting Zoniënwood staat in voor de coördinatie van het Life Prognoses project; een project dat de bescherming van old-growth bossen in Europa ondersteund door middel van wetenschappelijk onderzoek, begripsvorming, en het creëren van een draagvlak bij het grote publiek.

In 2023 nam het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) – eveneens projectpartner voor Life Prognoses – bodemstalen in het Zoniënwood. Door middel van een chemische analyse in het bodemlabo van INBO kan het aandeel koolstof in de bodem van het woud berekend worden. Koolstofopslag is namelijk een belangrijke ecosystemedienst die voornamelijk geleverd wordt door old-growth bossen, zoals het Zoniënwood. Op dit moment worden de Belgische data samengevoegd met data uit Bulgarije, Duitsland, Italië, Oekraïne en Slovenië. De bossen waarin de stalen werden genomen liggen verspreid over vier verschillende biogeografische regio's, waarvan het Zoniënwood de enige vertegenwoordiger voor de Atlantische regio is. De omstandigheden maken dat de old-growth bossen in verschillende biogeografische regio's andere karakteristieken hebben en variërende ecosystemediensten leveren. Het is dus zeer interessant om de koolstofopslag door bossen in verschillende regio's te vergelijken.

Wat betreft sensibilisering en bewustmakingsactiviteiten ontwikkelde Stichting Zoniënwood een inspiratieboek. In dit boek worden casestudies van de verschillende partners in detail gepresenteerd opdat organisaties die een zeker doelpubliek willen bereiken zich kunnen baseren op activiteiten die reeds ontwikkeld en getest zijn.

Één van de casestudies in het handboek is de virtuele wandeling doorheen de zone van het Nationaal Park Abruzzo, Lazio en Molise dat tot de werelderfgoedsite 'Oude en oeroude beukenbossen van de Karpaten en andere regio's van Europa' behoort. Deze virtuele wandeling werd geïnstalleerd in het Bosmuseum Jan van Ruusbroek tijdens de Dag van het Zoniënwood en wekte verwondering op bij het publiek. Het inspiratieboek kan geraadpleegd en gedownload worden via de projectwebsite: [Outputs of the project – LIFE Prognoses](#)

De Stichting organiseerde ook een online workshop omtrent sensibilisering op Europees niveau. Gedurende deze workshop presenteerden enkele van de Life Prognoses partners één van hun activiteiten. Achteraf volgde een discussie aan de hand van richtvragen.

In 2023 werd het zogenaamde Mid-term report with payment request ingediend en goedgekeurd. De Stichting ontving de tweede schijf projectsubsidie van de Commissie in mei 2023.

In 2024 zullen de resultaten van de staalnames en dataverzameling voor de ecosystemediensten van old-growth bossen bekend worden gemaakt. Hiertoe behoren ook de resultaten van de enquêtes die in 2022 afgenomen werden in het Zoniënwood. 2024 is tevens het laatste projectjaar van het Life Prognosesproject. De Stichting zal voor een vlotte afsluiting van het project zorgen, zowel inhoudelijk als administratief.

10. Life project: B4B – Belgium for biodiversity

In 2023 ging het Europese Life project B4B (Belgium for Biodiversity) van start. Stichting Zoniënwoud is een van de projectpartners en zet zich in haar dagelijkse werking in voor de bewustmaking rond Natura 2000. Verder dient ze ook als case-study voor de intergewestelijke samenwerking en de betrokkenheid van de partners op het territorium van het Zoniënwoud. Bij projecten zoals de sensibiliseringsactie, de Dag van het Zoniënwoud, het Platform Zoniënwoud, de app van het Zoniënwoud, ... was het afgelopen jaar al extra aandacht voor deze thema's in het kader van dit Europese project. In 2023 diende de Stichting ook een dossier in om kans te maken op een Natura 2000-Award. De bekendmaking van de genomineerden gebeurt in 2024.

Belgium for Biodiversity

In 2024 zullen bovengenoemde thema's nog ruimer aan bod komen, onder andere tijdens een Bioblitz van het Zoniënwoud, waarvoor we in samenwerking met enkele van onze partners het publiek willen aanmoedigen om deel te nemen aan deze vorm van citizen science.

11. Administratieve, juridische en financiële taken

De Stichting doet tweemaandelijks een beroep op haar stuurgroep om de verschillende ontwikkelingen en taken af te toetsen.

Elk kwartaal wordt ook de raad van bestuur samengeroepen om deze zaken en andere inhoudelijke thema's te bespreken.

De leden van de Raad van Bestuur werden betrokken bij verschillende bijkomende overlegmomenten:

- Met De Werkvennootschap over de werven van het project Werken aan de Ring die een impact kunnen hebben op het Zoniënwoud.
- Over de strategie die ontwikkeld dient worden met betrekking tot de herbestemming van de site van de Kliniek Derscheid in het Waalse deel van het Zoniënwoud.

- Over de mogelijkheden met betrekking tot de aankoop van het bosgebied van Argenteuil in het Waalse deel van het Zoniënwoud.

Daarnaast worden de leden ook steeds uitgenodigd op en geïnformeerd over de verschillende terreinbezoeken en andere ontmoetingen die door de Stichting georganiseerd worden.

Verder behoren tot de dagelijkse werking van de Stichting overlegmomenten met betrekking tot de Unesco-coördinatie (NSG-meetings), Life Prognoses (management meetings en overlegmomenten), Life B4B (communicatieoverleg en administratieve opvolging).

Maar ook het beantwoorden en opvolgen van vragen die de Stichting ontvangt via het algemene info-adres, boekhouding en administratie maken een groot deel uit van de dagelijkse werking.

De Stichting steekt ook heel wat tijd in het onderhouden van de goede contacten met administraties én de bezoekers, maar ook met media, meer bepaald met de lokale media.

Met het oog op het verkiezingsjaar 2024, werkte de Stichting in 2023, samen met enkele leden van het bestuursorgaan aan een Memorandum dat in 2024 breed gedeeld zal worden.

De contactmomenten met partners en bospersoneel probeert de Stichting zoveel mogelijk op het terrein te organiseren, om zo concreet mogelijk te kunnen werken en vlot ideeën uit te kunnen wisselen.

12. Uitkijken naar wat 2024 voor het Zoniënwood in petto heeft

Dankzij interessante uitwisselingen en ontmoetingen die Stichting Zoniënwood het afgelopen jaar tijdens tal van activiteiten en participatieve momenten had met de betrokken partijen van het woud, kunnen we in 2024 alvast uitkijken naar enkele belangrijke momenten voor het Zoniënwood.

In 2024 is het eindelijk zover!

De vrijwilligerswerking, ook wel de ‘Soigneurs’ genoemd, zal het levenslicht zien. Deze werking wordt binnenkort concreet. In maart zal een eerste oproep gelanceerd worden om gemotiveerde vrijwilligers aan te trekken, op te leiden en in te zetten ten voordele van het Zoniënwood.

Deze enthousiaste vrijwilligers zullen zich aan de zijde van de boswachter inzetten om een rol te spelen bij het verwelkomen en sensibiliseren van bezoekers in het woud, bij het omkaderen van activiteiten voor de bescherming van het woud en bij kleine terreinacties. Hun werking, opleiding en takenpakket worden ontwikkeld in samenspraak

met het bospersoneel en de natuurverenigingen van het Zoniënwood.

Sinds oktober 2023 maakt het Vlaamse deel van het Zoniënwood deel uit van wat sinds dan erkend wordt als Nationaal Park Brabantse Wouden. Nu is het uitkijken hoe dit succesverhaal ook over de Brusselse en Waalse gewestgrenzen heen een nieuwe dynamiek voor de Brabantse natuur kan betekenen, met het Zoniënwood als middelpunt!

Ook het komende jaar worden partners en bezoekers samengebracht tijdens een brede waaier aan activiteiten, met als hoogtepunt de Dag van het Zoniënwood op 20 oktober 2024, die dit jaar zal uitgroeien tot de Dag van de Brabantse Wouden. Bewustwording creëren over de kwetsbaarheid van onze natuur en haar rijke biodiversiteit zijn de kernthema's van deze activiteiten.

Deze ambities moeten bijdragen tot een betere bescherming en versterking van het uitzonderlijke karakter van ons prachtige Zoniënwood.

13. Bijlagen

PARTNER

ZONIËNWOU

Voorstel voor een verbintenisverklaring

'Partner van het Zoniënwoud

Januari 2023

Samen voor het Zoniënwoud !

In het Zoniënwoud leven broedvogels, kleine zoogdieren, amfibieën, reptielen en grote zoogdieren zoals reeën, vossen en everzwijnen. Het bos herbergt kwetsbare soorten en waardevolle Natura 2000-gebieden. Elk bezoek heeft een impact op deze kwetsbare ecosystemen.

Om gezamenlijk vooruitgang te boeken bij het behoud van het Zoniënwoud en bij een gecoördineerd en coherent beheer van het intergewestelijke bosmassief, hebben de drie bosbeheerders en de partners van het bos zich er in 2008 toe verbonden om nauw samen te werken via de Structuurvisie voor het Zoniënwoud. Sinds 2020 is Stichting Zoniënwoud verantwoordelijk voor de uitvoering hiervan.

Sommige acties werden reeds uitgewerkt, andere moeten herwerkt of herdacht worden in een vernieuwde structuurvisie 2.0, dit omwille van de veranderende context waarin we ons momenteel bevinden. Het is belangrijk om deze structuurvisie in de kijker te zetten en ze - waar nodig- aan te passen en ervoor te zorgen dat de betrokkenen van het bos en de bezoekers deze structuurvisie mee ondersteunen.

Daarom nodigt Stichting Zoniënwoud de natuur- en milieuverenigingen die reeds actief zijn in het bos uit om hun samenwerking in het Zoniënwoud te versterken en te formaliseren door een gezamenlijke verbintenisverklaring te ondertekenen.

De Structuurvisie voor het Zoniënwoud - de gemeenschappelijke visie voor het Zoniënwoud

Het doel van de Structuurvisie is het behoud van het 'ecologische hart' van het bos, d.w.z. het deel van het bos met de grootste biodiversiteit en de meest uitzonderlijke natuurlijke soorten. Door dit cruciale gebied te beschermen, krijgen de rijke flora en fauna hier nieuwe kansen om zich vrij te ontplooiën.

De middelen om dit doel te bereiken zijn de volgende:

Gemakkelijk toegankelijke en goed uitgeruste toegangspoorten

Bezoekers hebben toegang tot het bos via 'toegangspoorten'. Dit zijn vertrekpunten die gemakkelijk bereikbaar zijn, zowel met de fiets, het openbaar vervoer als met de auto. Ze zijn uitgerust om de bezoekers een maximaal comfort te bieden. Er zijn eet- en drinkgelegenheden. De paden zijn duidelijk gemarkeerd, bewegwijzerd en goed onderhouden. Informatie, banken, picknicktafels, enz. zijn voorzien. De

toegangspoorten kanaliseren het grootste deel van de bezoekersstroom, waardoor het kwetsbare hart van het bos behouden blijft.

Naarmate de bezoekers zich van de toegangspoorten verwijderen, neemt het uitrustingsniveau van de paden, de voorzieningen en de bewegwijzering af en verdwijnt uiteindelijk volledig. Dit betekent niet dat het hart van het bos op een actieve manier ontoegankelijk wordt, maar wel dat de recreatiedruk aanzienlijk zal afnemen en dat de natuurliefhebber of wandelaar die het bos betreedt een meer natuurlijke en avontuurlijke boservaring zal hebben.

Integratie van het bos in zijn omgeving

Het Zoniënwood is geen geïsoleerd gebied; het is harmonieus geïntegreerd in een bredere omgeving. Daarom worden corridors voor bezoekers, flora en fauna aangelegd. Dit netwerk versterkt de verbinding tussen de verschillende paden en wegen binnen het Zoniënwood en de bestaande netwerken daarbuiten.

Het bos is ook beter verbonden met de omliggende groene gebieden zoals de valleien van de Voer, de Laan, de IJse, de Woluwe, de Dijle, de Argentine en de Nethen. Het Zoniënwood maakt deel uit van een meer algemeen bosmassief, de Brabantse Wouden, samen met het Meerdaalwood, het Hallerbos en het bos van Houssière.

Ecologische versnippering tegengaan

De Ring, de E411, de spoorlijn tussen Brussel en Luxemburg, de Terhulensesteenweg, de Duboislaan, de Tervuursesteenweg... Al deze wegen verdelen het bos en isoleren de fauna. Door de delen van het bos weer met elkaar te verbinden, kunnen fauna en flora profiteren van een grotere leefruimte.

Een identiteit voor het Zoniënwood

Het Zoniënwood heeft een eigen identiteit, die in het hele gebied goed herkenbaar is.

De informatieborden hebben allemaal dezelfde stijl, waardoor de visuele identiteit versterkt wordt. Hetzelfde geldt voor het bosmeubilair: banken, tafels, afvalbakken en pictogrammen zijn overal in het bos hetzelfde. Deze harmonisering maakt het voor de bezoekers duidelijk dat zij zich in het Zoniënwood bevinden.

De partners van het Zoniënwood zijn het eens over het volgende basisprincipe:

Informatie, bewustmaking en sensibilisering van de bezoekers over de omvang van het bosmassief dragen bij tot de verwezenlijking van de doelstellingen die kaderen in de Structuurvisie voor het Zoniënwood. Dit wordt onder meer bereikt door:

- het organiseren van talrijke rondleidingen door opgeleide gidsen die op de hoogte zijn van de uitdagingen van het bos en van de goede gewoontes die in het Zoniënwood gerespecteerd moeten worden.
- regelmatige communicatie over actuele kwesties in verband met het Zoniënwood via de communicatiemiddelen van het Zoniënwood en van de partners: website, sociale media, eigen netwerk, tijdschriften, nieuwsbrieven en opleidingen.
- Het uitbouwen van netwerken tussen beheerders, bospersoneel, partners en geïnteresseerden door middel van bijeenkomsten, terreinbezoeken of opleiding.

Aangezien de Structuurvisie dateert van 2008 werden sommige acties reeds uitgewerkt, terwijl andere moeten herwerkt of herdacht worden wegens een veranderende context. De voordelen voor het bos zullen worden gemaximaliseerd door samen met alle betrokken partners vooruitgang te boeken met de ontwikkeling van een Structuurvisie 2.0.

Stichting Zoniënwood verbindt zich er binnen deze samenwerking toe om bij te dragen via de volgende acties:

- vermelding van het activiteitenaanbod van de partners via de communicatiekanalen van het Zoniënwood: website, sociale media, E-Zoniën nieuwsbrief.

- Indien nodig de contacten met de bosbeheerders vergemakkelijken.
- Informatie of documenten (o.a. van bosbeheerders) ter beschikking stellen die nodig zijn voor de organisatie van activiteiten, zoals o.a. kaarten, publicaties over specifieke onderwerpen, archieven, enz.
- Vergaderingen, bezoeken of opleidingen organiseren of voorstellen die van nut kunnen zijn voor de partners en hen in staat stellen om hun kennis over actuele kwesties van het Zoniënwood te verbreden.
- Organisatie van evenementen zoals de Dag van het Zoniënwood en het Platform Zoniënwood, in samenspraak met partners en rekening houdend met hun verwachtingen.
- De activiteiten van de partners onder de aandacht brengen.
- De ontwikkeling/ter beschikking stellen van een logo 'partner van het Zoniënwood', door de partners vrij te gebruiken in o.a. communicatie, tijdens activiteiten,
- De nodige informatie verstrekken zodat de partners bij de ontwikkeling van de Structuurvisie 2.0 kunnen worden betrokken.

De partner verbindt zich ertoe - waar mogelijk - aan deze samenwerking bij te dragen door middel van de volgende acties:

- De inhoud van het activiteitsaanbod koppelen aan de inhoud van de Structuurvisie voor het Zoniënwood en een omkadering ervan voorzien voor de deelnemers aan de activiteiten.
- In haar communicatie en activiteiten bijzondere aandacht besteden aan 'de goede gewoontes van het Zoniënwood'.
- Het organiseren van kwaliteitsvolle activiteiten volgens de thema's van het Zoniënwood.
- Bij voorkeur activiteiten organiseren die vanuit de toegangspoorten bereikbaar zijn.
- De activiteiten integreren in de online agenda van het Zoniënwood.
- Teksten over actuele onderwerpen opnemen in eigen publicaties.
- Deelname aan netwerk- en opleidingsactiviteiten.

De bescherming van het Zoniënwoud? Een collectieve verantwoordelijkheid.

Sensibiliseringsactie 'Samen voor het Zoniënwoud' 26/03/2023

Op **zondag 26 maart**, ter gelegenheid van de *internationale dag van het bos (21 maart)*, bundelen partners, vrijwilligers en het bospersoneel van het Zoniënwoud opnieuw de krachten. Onder de noemer '**Samen voor het Zoniënwoud! Doe jij ook mee?**' is er een intergewestelijke sensibiliseringsactie die alle bezoekers aanmoedigt om de [goede gewoontes](#) te respecteren tijdens een bezoek aan het bos.

In de voormiddag kan je deelnemen aan een informele maar boeiende opleiding, voorzien door Stichting Zoniënwoud, de partners van het bos en het bospersoneel. In de namiddag trekken we samen met het bospersoneel het bos in om onze kennis in de praktijk om te zetten en zoveel mogelijk bezoekers te informeren over de goede gewoontes van het bos. Op die manier draagt iedereen zijn steentje bij tot de bescherming van het Zoniënwoud!

Het Zoniënwoud, prachtig maar kwetsbaar! Respecteer de goede gewoontes.

Ons bos is een thuis voor broedende vogels, kleine zoogdieren, amfibieën, reptielen en ook reeën. Er huizen belangrijke dier- en plantensoorten en kwetsbare Natura 2000 – sites maken er deel van uit. Elk bezoek aan het bos heeft een impact op deze prachtige biotoop, maar door de goede gewoontes te volgen, beperk je de impact van jouw bezoek tot een minimum en draag je bij tot de bescherming van het bos, haar fauna en flora. Ken je de goede gewoontes nog niet? Ontdek ze [hier](#) op een rijtje.

Doe jij ook mee ?

Wandelaars, joggers, fietsers, mountainbikers, ruiters, hondenbaasjes, jeugdbewegingen, ... sluit je bij ons aan! Neem op zondag 26 maart deel aan de opleiding of help in de namiddag mee de andere bezoekers te informeren. Die dag kan je ook een praatje slaan met het bospersoneel en de partners van het Zoniënwoud. Ze vertellen je uitgebreid hoe je zelf kan helpen om het bos te beschermen. Samen zorgen we voor een duurzame toekomst van het Zoniënwoud. Draag de goede gewoontes breed uit en word een echte ambassadeur van het bos!

Internationale dag van het bos: Boswachters en bospersoneel in de kijker.

De boswachters en het bospersoneel staan garant voor het bos van morgen. Naast hun primaire rol in het duurzame beheer van het bos, staan ze in voor de veiligheid van de bezoekers en zien ze erop toe dat de rust van het bos, de fauna en de flora wordt gerespecteerd.

Ze verdienen het grootste respect en onze steun. Kom je hen tegen in het bos? Zeg hen dan zeker eens gedag. Ze staan open voor jouw vragen en geven je ook graag goede raad.

Praktische info

Opleiding: 10:30 – 12:00 (in sportcentrum Adeps)

Sandwichlunch: 12:00 – 13:00 (in sportcentrum Adeps)

Sensibiliseringsactie: 13:30 – 16:30

De sensibiliseringsactie zal doorgaan op verschillende locaties in het Zoniënwoud:

- *in de omgeving van het Rood Klooster (Vijversweg)*

- in de omgeving van de Renbaan Bosvoorde (Vijvers van de verdronken kinderen)
- in de omgeving van het kasteel van La Hulpe

De opleiding zal doorgaan in het sportcentrum Adeps in Oudergem (vlot bereikbaar met het openbaar vervoer vanuit elk gewest) en vlakbij het bos. Tijdens de lunch wordt gezorgd voor een broodje en een drankje, dit is ook het uitgelezen moment voor uitwisselingen over het thema.

Deelnemen aan deze actie is gratis, maar inschrijven is verplicht: [Inschrijvingsformulier](#)

*Sportcentrum ADEPS
Waversesteenweg 2057
1160 Oudergem
(vlakbij de toegangspoort Rood Klooster en metrohalte Herrmann-Debroux)*

Perscontact Stichting Zoniënwoud

Sanne De Troyer

sdetroyer@stichtingzonien-fondationsoignes.be

0493 16 01 86

www.zonienwoud.be

**Préoccupations de la Fondation Forêt de Soignes concernant le futur
du site Derscheid, questions au Comité d'acquisition et
recommandations au gouvernement wallon**

Date	11/05/2023
Destinataire	Monsieur Elio Di Rupo, Ministre-Président Monsieur Adrien Dolimont, Ministre des Finances et du Budget Madame Céline Tellier, ministre de l'Environnement Monsieur Jean Hallet, Directeur du Comité d'acquisition du Brabant wallon, en charge de la vente du site Derscheid
Auteur	Conseil d'administration de la Fondation Forêt de Soignes – Stichting Zoniënwoud Personne de contact : David Kuborn, directeur – 0473 80 59 09 dkuborn@fondationsoignes-stichtingzonien.be

Monsieur le Ministre-Président,
Madame la Ministre, Monsieur le Ministre,
Monsieur le Directeur du Comité d'acquisition,

Dans notre lettre du 29/06/2022, nous vous avons partagé nos préoccupations concernant la vente de la clinique Derscheid. Depuis lors, nous avons continué à étudier la question, sommes retournés visiter le site avec des experts et avons continué nos concertations.

Nous revenons aujourd'hui vers vous pour vous présenter notre point de vue, poser nos questions au Comité d'acquisition et vous faire part de nos recommandations.

Ce faisant, nous répondons à la mission que votre gouvernement et celui que les des deux autres Régions nous a confié : favoriser la mise en œuvre du 'Schéma de structure' - la vision interrégionale et commune pour la Forêt de Soignes.

1. Point de vue sur le futur de Derscheid :

Pour le Conseil d'administration de la Fondation Forêt de soignes **les bâtiments devraient être détruits et le site de la clinique Derscheid devrait être rendu à la forêt :**

- C'est **l'engagement du gouvernement wallon**, aussi vis-à-vis des deux autres Régions et l'ensemble des parties prenantes, via l'approbation du 'Schéma de structure' de la forêt de Soignes et la signature, le 10 novembre 2008, de la *déclaration d'intention concernant la collaboration interrégionale dans le cadre du développement de la gestion de la forêt de Soignes*.
- C'est **l'engagement de la Wallonie envers l'UNESCO/IUCN** de relier les deux parties de réserves forestières intégrales Le Ticton de la manière la plus logique et bénéfique à la forêt.
- C'est **l'esprit du bail accordé en 1904** à l'ANBCT – Association Nationale Belge contre la Tuberculose pour une durée de 99 ans dont la référence à l'article 555 du Code civil prévoyait les modalités de destruction des bâtiments à l'issue du bail et la prise en charge par l'occupant.
- C'est la **seule solution qui ne présente pas de risque pour la forêt de Soignes** et qui respecte ses **nombreux statuts de protection**. C'est la seule solution qui **garantit l'intégrité de la forêt de Soignes**.
- Bien qu'il s'agisse d'une surface occupée en partie par des bâtiments, il n'en demeure pas moins que ces bâtiments ont été érigés sur le sol de la Forêt de Soignes et au cœur de celle-ci. **Vendre le site Derscheid, c'est donc vendre la forêt de Soignes** et c'est créer un dangereux précédent. Si les statuts de protection ne peuvent éviter cette vente, alors rien ne peut s'opposer à la vente d'autres parcelles wallonnes de la forêt de Soignes.

2. Questions au Comité d'acquisition et contexte de nos préoccupations

Monsieur le directeur du Comité d'acquisition,

Lors de notre rencontre, le Ministre Dolimont nous a suggéré de prendre contact avec le Comité d'acquisition afin d'avoir des réponses, en toute transparence, à nos nombreuses questions

Madame, Messieurs les Ministres,

Nous avons contextualisé chacune de nos questions afin que vous puissiez y lire nos préoccupations.

Sur la mission du Comité d'acquisition

Sachant que les trois Gouvernements nous ont confié la responsabilité de veiller aux intérêts de la forêt de Soignes, nous voudrions nous assurer que votre mission ne s'est pas limitée à la mise en vente du site mais que vous avez étudié l'ensemble des solutions moins risquées pour la forêt, dont la démolition pour laquelle votre gouvernement s'était engagé.

Nous voudrions dès lors comprendre la raison de mise en vente de la clinique. Dans quel cadre entre cette vente ? Quel est l'objectif poursuivi ? Quelle est la mission exacte qui vous a été fixée et qui vous a confié cette mission ? Agissez-vous à la demande du ministre ou du gouvernement ?

Une liste reprenant le site Derscheid et d'autres propriétés dont la Wallonie voudrait se défaire a été évoquée. Voudriez-vous nous informer sur cette liste ? Sur les critères utilisés pour sa constitution et sur l'autorité qui l'a validée ?

Sur le respect statuts de protection de la forêt de Soignes en cas de vente du site

La forêt de Soignes bénéficie de nombreux statuts de protection.

Malgré ces statuts de protection, la lecture du PLAN D'AMENAGEMENT DE L'UNITE 26 (Ea 41501) - Forêt Domaniale de Soignes (P1244) illustre les nombreux problèmes qui ont émaillé les relations entre la Région wallonne et son locataire: *abattage d'arbres sans autorisation, modification du bâti, aménagement de parking, création de voirie, pollutions diverses (rejets des boues d'épuration vers le*

fonds des Ails, incinération polluante ayant un impact sensible sur les hêtres proches, plantations d'essences exotiques envahissantes, dépôt de décombres en sous-bois.

Cela signifie que le bail emphytéotique, qui engageait pourtant l'occupant de la clinique vis-à-vis de la Région wallonne et qui permettait à cette dernière un droit regard, certainement lors des renouvellements du bail, n'a pas permis de contraindre l'occupant à respecter les droits élémentaires de son environnement.

Dans ces conditions, malgré toutes les contraintes que vous pourrez exiger d'un nouvel acheteur, comment pouvez-vous assurer que la forêt et ses statuts de protection seront respectés en cas de vente ?

Sur les statuts de protection de la forêt de Soignes liés à son statut UNESCO

En signant le 16 juin 2020 la 'DÉCLARATION D'INTENTION DE LA RÉGION WALLONNE, LA RÉGION FLAMANDE ET LA RÉGION DE BRUXELLES-CAPITALE CONCERNANT LA GESTION DE LA FORÊT DE SOIGNES EN TANT QU'ÉLÉMENT DES FORÊTS DE HÊTRES D'EUROPE, CLASSÉES EN TANT QUE COMPOSANTE DU PATRIMOINE MONDIAL EN SÉRIE DE L'UNESCO', le gouvernement wallon et les deux autres gouvernements ont posé un geste fort en exprimant leur intention :

1. *de protéger et de gérer de manière optimale la valeur universelle exceptionnelle (Outstanding Universal Value) du patrimoine ;*
2. *de donner suite aux recommandations du Comité du patrimoine mondial, notamment en ce qui concerne la taille minimale des composantes ;*
3. *d'asseoir et de renforcer la position de la Belgique en tant que pionnier dans l'ensemble de la série, notamment en prenant divers engagements en rapport avec la mise en œuvre de projets communs et en assumant le rôle de secrétariat.*

La Fondation Forêt de Soignes assume de ce fait le secrétariat de la série du patrimoine mondial de l'UNESCO des « forêts primaires et anciennes de hêtres des Carpates et d'autres régions d'Europe » qui regroupe 18 pays et 94 composantes et coordonne le National Steering Group qui réunit les représentants des administrations en charge de la forêt et du patrimoine des trois Régions.

Plus récemment, la Belgique a été élue au prestigieux Comité du patrimoine mondial de l'Unesco.

Dans notre courrier précédent, nous avons attiré votre attention sur le risque que représentait la vente de Derscheid pour la reconnaissance de l'ensemble de la forêt de Soignes au patrimoine mondial de l'UNESCO. En fait, c'est la reconnaissance de l'ensemble de la série qui est en jeu.

Voudriez-vous nous informer de la manière dont vous avez veillé à ce qu'il soit tenu compte de ce statut de protection spécifique de la forêt de Soignes afin de garantir la sauvegarde à long terme de la valeur universelle exceptionnelle des réserves Le Ticton et de l'ensemble de la série?

Voudriez-vous spécifiquement nous informer de la manière dont vous avez veillé à respecter 'Les Orientations devant guider la mise en œuvre de la Convention du patrimoine mondial' (CENTRE DU PATRIMOINE MONDIAL – WHC – 31 juillet 2021) et plus spécifiquement le respect des articles suivants :

- § 118bis. Nonobstant les paragraphes 179 et 180 des Orientations, les **Etats parties doivent veiller à ce que des évaluations d'impact environnemental, des évaluations d'impact sur le patrimoine et/ou des évaluations stratégiques environnementales soient réalisées en tant que prérequis pour les projets et activités de développement dont la mise en œuvre est prévue au sein d'un bien du patrimoine mondial ou à proximité.** Ces évaluations devraient servir à identifier les alternatives de développement ainsi que les impacts potentiels aussi bien

positifs que négatifs sur la valeur universelle exceptionnelle du bien, et à recommander des mesures d'atténuation contre la dégradation ou d'autres impacts négatifs sur le patrimoine culturel ou naturel au sein du bien ou de son cadre plus large.

- § 172. Le Comité du patrimoine mondial invite les États parties à la Convention à l'informer, par l'intermédiaire du Secrétariat, de **leurs intentions d'entreprendre ou d'autoriser, dans une zone protégée par la Convention, des restaurations importantes ou de nouvelles constructions, qui pourraient modifier la valeur universelle exceptionnelle du bien. La notification devrait se faire le plus tôt possible (par exemple, avant la rédaction des documents de base pour des projets précis) et avant que des décisions difficilement réversibles ne soient prises**, afin que le Comité puisse participer à la recherche de solutions appropriées pour assurer la préservation de la valeur universelle exceptionnelle du bien.

A quel stade prévoyez-vous d'informer le Comité du patrimoine mondial de vos intentions de vente ?
A quel stade prévoyez-vous les études demandées ?

Sur les possibilités de rénovation des bâtiments et donc de vente de la clinique

D'après nos informations, Silva Medica a envisagé plusieurs scénarios avant de décider de quitter son site historique. Selon nos sources, la destruction/reconstruction a été abandonnée car elle n'était pas compatible avec les statuts de protection de la forêt. La rénovation aurait été exclue car jugée non rentable. L'accessibilité difficile aurait également été pointée du doigt.

Nous n'avons pas été insensibles à la possibilité de rénover la clinique, pour un projet à but social par exemple. Nous avons étudié cette piste, mais l'avons rapidement abandonnée. En effet, une rénovation (technique et énergétique) coûterait tellement cher pour un résultat tellement moins abouti qu'un bâtiment moderne mieux localisé, que l'argent serait gaspillé pour le bâtiment plutôt qu'être utilisé pour le but social.

Nous sommes donc arrivés à la conclusion que ces bâtiments ne peuvent être rénovés à faible coût et qu'une rénovation de grande ampleur ne pourrait se faire qu'aux dépens de la forêt

En vue de la vente, avez-vous étudié les rénovations nécessaires à une nouvelle occupation des bâtiments ? Avez-vous chiffré le coût d'une mise aux normes technique et énergétique ? Avez-vous étudié le type d'activité susceptible d'occuper un tel lieu ? Avez-vous évalué l'impact d'une nouvelle occupation sur l'environnement et sa compatibilité avec les statuts de protection de la forêt ?

En fait, avez-vous étudié la possibilité de trouver un acheteur au risque de voir un chancre se développer au cœur de la forêt ?

Sur les coûts de démolition des bâtiments

Selon nos informations, c'est pour des raisons de bonne gestion que la vente est envisagée. Est-ce exact ?

Nous avons appris que vous aviez évalué le coût de démolition à 2,8 millions €.

De notre côté, nous avons demandé un devis à l'entreprise De Kock à Overijse qui s'était chargée de la démolition des bâtiments de l'hippodrome de Groenendaal en vue de renforcer la réserve forestière intégrale Zwanepoel. Elle nous a transmis une estimation de 530.000€ pour la destruction de l'ensemble des bâtiments et le désasphaltage du site. Ce prix ne tient pas compte d'un éventuel surcoût lié à la présence d'amiante, mais selon nos informations, un désamiantage a déjà été réalisé et une étude à ce sujet serait disponible.

Voudriez-vous nous dire si ce scénario de destruction des bâtiments a été envisagé ? Les coûts de démolition sont-ils alignés sur l'offre que nous avons reçue ? Avez-vous étudié différents scénarios de prise en charge de ces coûts ?

Voudriez-vous nous partager vos conclusions sur ce scénario, unique garant de l'intégrité de la forêt de Soignes et des engagements de la Wallonie.

Sur les obligations contractuelles de ANBCT/Silva Medica de prendre en charge les coûts de démolition

Si c'est effectivement la bonne gestion qui pousse à envisager la vente de Derscheid plutôt que sa démolition, la prise en charge des coûts de démolition par ANBCT/Silva Medica ferait sens.

Le bail accordé en 1904 à l'ANBCT – Association Nationale Belge contre la Tuberculose pour une durée de 99 ans prévoyait la possibilité d'un retour à la nature aux frais de l'occupant à l'issue du bail.

- Le contrat de bail entre l'état fédéral et la SA *Société Sanatoria Populaires* (l'ancêtre de l'ANBCT) prévoit à l'article 6 : *Les plantations, constructions et ouvrages qui auront été établis par la Société sont régis à la cessation de sa jouissance par les dispositions de l'article 555 du Code civil, sauf que le cas échéant, l'indemnité de reprise à payer par l'Etat à la locataire sera fixé de commun accord entre les parties.*
- Article 555 du Code civil prévoit ceci :
Lorsque les plantations, constructions et ouvrages ont été faits par un tiers et avec des matériaux appartenant à ce dernier, le propriétaire du fonds a le droit, sous réserve des dispositions de l'alinéa 4, soit d'en conserver la propriété, soit d'obliger le tiers à les enlever. Si le propriétaire du fonds exige la suppression des constructions, plantations et ouvrages, elle est exécutée aux frais du tiers, sans aucune indemnité pour lui ; le tiers peut, en outre, être condamné à des dommages-intérêts pour le préjudice éventuellement subi par le propriétaire du fonds.
Si le propriétaire du fonds préfère conserver la propriété des constructions, plantations et ouvrages, il doit, à son choix, rembourser au tiers, soit une somme égale à celle dont le fonds a augmenté de valeur, soit le coût des matériaux et le prix de la main-d'oeuvre estimés à la date du remboursement, compte tenu de l'état dans lequel se trouvent lesdites constructions, plantations et ouvrages.
Si les plantations, constructions et ouvrages ont été faits par un tiers évincé qui n'aurait pas été condamné, en raison de sa bonne foi, à la restitution des fruits, le propriétaire ne pourra exiger la suppression desdits ouvrages, constructions et plantations, mais il aura le choix de rembourser au tiers l'une ou l'autre des sommes visées à l'alinéa précédent.

L'esprit du bail est clair et la référence à l'article 555 du Code civil prévoit la possibilité pour propriétaire du fonds de demander au tiers 'd'enlever' les constructions à ses frais.

L'abrogation de l'article 555 du Code civil en 2020 laisse cependant planer un doute sur les obligations actuelles d'ANBCT/Silva Medica dans la prise en charge de la démolition des bâtiments. Il est à noter que l'article 555 était encore d'application à la fin du bail en 2003.

Avez-vous étudié les obligations contractuelles d'ANBCT/Silva Medica de prise en charge des coûts de démolition ? Voudriez-vous nous partager vos conclusions à ce sujet ?

Sur les obligations morales d'ANBCT/Silva Medica de prendre en charge les coûts de démolition

S'ils devaient échapper à leurs obligations légales, reste à ANBCT/Silva Medica l'obligation morale de respecter ses engagements de rendre le site à la nature.

Que la présence d'un sanatorium en forêt ait pu s'expliquer dans un contexte historique est compréhensible. Mais que ce qui devint par la suite une clinique privée ait pu continuer à profiter d'une telle localisation publique, en payant un canon peu élevé et en détériorant le site sans prendre en charge ses responsabilités à l'issue du bail serait difficilement compréhensible.

Les comptes annuels 2021 de Silva Medica indiquent plus de 18 millions € de provisions pour risques et charges (et plus de 22 millions € de trésorerie). Il semble donc que la prise en charge des frais de démolition ne mettrait pas leur activité en péril. Peut-être même ont-ils déjà budgétisé leurs obligations ?

Voudriez-vous nous partager vos conclusions à ce sujet ?

Sur les obligations légales d'ANBCT/Silva Medica d'assainissement du site en fin de bail

D'après nos informations, une procédure judiciaire acte les pollutions et irrégularités constatées sur le site de Derscheid et une procédure administrative acte les irrégularités urbanistiques. Elles seraient nombreuses et de longue date.

Voudriez-vous nous informer sur ces procédures et sur les obligations de Silva Medica/ANBCT d'assainir le site ? Avez-vous une estimation du coût que cela représente ?

Bien sûr, ces pollutions et irrégularités s'éteindraient si le site était renaturé. Cela pourrait inciter Silva Medica/ANBCT à vouloir prendre en charge la renaturation du site en échange de l'arrêt des procédures

Ceci a-t-il été abordé avec Silva Medica ? Dans l'affirmative, voudriez-vous nous partager vos conclusions ?

3. Conclusions et recommandations

Monsieur le Ministre-Président,
Madame la Ministre, Monsieur le Ministre,

En 2008, votre gouvernement a considéré la clinique Derscheid (et ses extensions historiques) comme *une menace permanente pour la forêt* et a pris l'engagement, via le Schéma de structure, de contribuer à renforcer les structures écologiques de la forêt de Soignes en assainissant ce site et en démolissant ses bâtiments.

Le 10 novembre 2008, en signant la *déclaration d'intention concernant la collaboration interrégionale dans le cadre du développement de la gestion de la forêt de Soignes*, vous avez souscrit aux concepts et principes de ce Schéma de structure. Votre engagement est formel et public. Votre représentant et ses homologues se sont même *engagés à se concerter avec leurs collègues de gouvernement en vue d'assurer le respect et la mise en œuvre des principes du schéma de structure*.

Par la suite, vous n'avez cessé de marquer votre soutien, au côté des deux autres Régions, pour avancer vers une gestion concertée de la forêt de Soignes, qui a finalement mené à la création de la Fondation Forêt de Soignes.

Aujourd'hui, il est de notre devoir de vous rappeler vos engagements.

Nous le faisons au nom du Conseil d'administration qui réunit des experts indépendants, des représentants des gouvernements et des gestionnaires forestiers des trois Régions, mais aussi au nom

de la série UNESCO des vieilles forêts de hêtres dont nous assumons le secrétariat et de nos 'partenaires' actifs en forêt de Soignes dont de nombreuses associations nature et environnement.

Outre votre engagement, nous vous avons rappelé, au travers des questions posées, les nombreux risques que vous feriez courir à la forêt de Soignes en vous engageant dans une vente :

- Pourrissement de la situation par manque d'acheteur ou par un acheteur qui essaiera de faire changer la réglementation pour développer un projet non conforme aux statuts de protection
- Menace sur la forêt en cas de réaffectation et perte de contrôle si elle devient un terrain privé
- Risque pour le statut UNESCO de la forêt de Soignes et de la série
- Dangereux précédent par la vente d'une parcelle de la forêt de Soignes

En matière de bonne gestion des finances publiques de la Wallonie, nous avons évoqué des pistes que nous espérons voir mises en œuvre.

En conclusion, nous vous invitons à écarter la vente et faire le choix de la démolition des bâtiments. Vous respecterez ainsi les engagements de votre gouvernement envers toutes les parties prenantes de la forêt de Soignes, vous renforcez la forêt et son patrimoine UNESCO et vous restez dans la ligne de tous les efforts que vous avez déjà consentis pour rendre la forêt wallonne plus forte et résiliente.

Nous vous remercions pour l'attention que vous accorderez à notre demande.

Nous vous prions d'agréer l'expression de nos salutations les plus distinguées.

Pour le Conseil d'administration de la Fondation Forêt de Soignes,
Le président,

Herman Van Rompuy

Annexes

- FFS-SZ Déclaration d'intention coopération interrégionale 2008
- Déclaration d'intention série UNESCO
- UNESCO – Joint declaration of intent
- Comptes BNB Silva Medica 2021
- Schéma de structure de la forêt de Soignes : <https://www.foret-de-soignes.be/documentation/plans-de-gestion/>
- Devis démolition entreprise De Kock

Persbericht

Brabantse Wouden: Indienen kandidatuur Nationaal Park en intergewestelijke samenwerking 3 Gewesten, 2 provincies en tal van partners werken samen om de natuur in het intergewestelijke gebied van de Brabantse Wouden te versterken.

7 juni 2023 – Zoniënwoud, in het hart van de Brabantse Wouden

Groepsfoto met de ministers, de gedeputeerden van de provincies, bosbeheerders en de verschillende partners uit de drie gewesten.

Op 31 mei 2023 diende de Vlaamse coalitie Brabantse Wouden haar kandidatuur in voor een erkenning als Nationaal Park.

Dankzij een goede samenwerking ontstond er een intergewestelijke dynamiek om de natuur in het gebied van de 'Brabantse Wouden te versterken.

Om het indienen van het kandidaatsdossier en deze samenwerking in de kijker te zetten en te vieren, werd **op woensdag 7 juni in Groenendaal** een officieel moment georganiseerd in aanwezigheid van de betrokken partners van de drie gewesten, waaronder ook de natuur- en milieuverenigingen en hun vrijwilligers die binnen dit project een belangrijke rol spelen.

Ondertekening van een intergewestelijke intentieverklaring voor de Brabantse Wouden

De 3 gewesten en de 2 provincies bezegelden hun samenwerking met de ondertekening van een intergewestelijke intentieverklaring voor de Brabantse Wouden. In deze tekst maken zij afspraken over gezamenlijke ambities voor de natuur in een gebied van 46.000 ha. met een gemeenschappelijke geschiedenis. Ze verbinden zich ertoe om concreet samen te werken aan de bescherming van bossen, habitats, soorten en rivieren.

Het behoud en de herontwikkeling van de ecologische verbindingen tussen de 3 bossen: Hallerbos, Zoniënwoud en Meerdaalwoud zijn cruciaal voor de biodiversiteit. In deze dichtbevolkte regio zijn zulke verbindingen belangrijk voor zowel de fauna als voor de mens.

Een gemeenschappelijke visie voor de regio Brabantse Wouden

In Vlaanderen keurde de provincie Vlaams-Brabant, samen met de partnerorganisaties van de gebiedscoalitie en 12 gemeenten, het masterplan voor de oprichting van het Nationaal Park Brabantse Wouden goed. Dit masterplan werd op 31 mei 2023 ingediend bij de Vlaamse minister. De beslissing wordt tegen het einde van dit jaar verwacht.

Het project van de Brabantse Wouden vormt een uitzonderlijk sterke gebiedscoalitie. De provincie Vlaams-Brabant, de grootste natuurbeheerders waaronder Agentschap voor Natuur en Bos en de betrokken gemeentebesturen bundelen de krachten, schreven een masterplan voor 24 jaar en een operationeel plan voor 6 jaar. Plannen die er trouwens nooit gekomen zouden zijn zonder ook de enthousiaste inzet en de vele uren werk door de vrijwilligers van de Vrienden van Heverleebos en Meerdaalwoud. De wijze waarop men wil samenwerken werd in een overeenkomst beschreven.

In deze plannen wordt de toekomstvisie voor het Nationaal Park geschetst. Daarin wordt luidop gedroomd over ambitieuze projecten die bijdragen aan uiteenlopende aspecten als betere waterkwaliteit en waterberging, aan verbindende landschappen en lokale voedselproductie, aan een gezonde, groene leefomgeving en verbeterde erfgoedzorg.

Aan **Waalse kant** heeft de provincie Waals-Brabant, in samenwerking met de Vlaamse coalitie, zopas de laatste hand gelegd aan een visie over de ontwikkeling van biodiversiteit en ecologische verbindingen op zijn grondgebied. Dit gebeurde als gevolg van de sterke mobilisatie die ontstaan is in het kader van de kandidatuur voor een Nationaal Park aan Waalse zijde - die jammer genoeg niet geselecteerd werd - en om een coherente intergewestelijke visie te hebben.

In samenwerking met alle spelers die betrokken zijn bij de Waalse coalitie is een operationeel plan bepaald voor de verdichting van het ecologische netwerk in hun projectgebied. Dit plan bestaat uit 15 prioritaire acties tussen nu en 2032 en stappenplannen voor elk van de ecologische verbindingen en kerngebieden. Sommige van deze acties zijn al lopende.

Voor het **Brussels Hoofdstedelijk Gewest** is het ecologische netwerk en de intergewestelijke ontsnippering van het Zoniënwoud ook van *prioritair belang*. In samenwerking met Beliris wordt momenteel de aanleg bestudeerd van een ecoduct van ongeveer 60 meter breed over de Terhulpensesteenweg. Hierdoor zullen de drie zones van het bosreservaat van Grippensdelle opnieuw met elkaar verbonden worden en zal de ecologische versnippering van het Zoniënwoud en bij uitbreiding van de Brabantse Wouden worden tegengegaan.

De sprekers benadrukten het belang van de natuur en van de samenwerking om deze natuur in de dichtbevolkte Brabantse regio te beschermen:

"De Brabantse Wouden hebben internationale allure en goede aanknopingspunten voor de unieke kwaliteiten van het gebied. Het gebied omvat bijvoorbeeld de grootste oppervlakte aan eeuwenoud bos in Vlaanderen met het daaraan gekoppelde rijke planten- en dierenleven. Er is ook een zeer hoge concentratie holle wegen en een uitzonderlijk hoog aantal monumentale bomen.", zegt **Bart Nevens**, gedeputeerde voor Leefmilieu van de Provincie Vlaams-Brabant.

"Ik ben verheugd over de ondertekening van de intergewestelijke intentieverklaring, die blijk geeft van ons engagement om het essentiële leefmilieu van de Brabantse Wouden in stand te houden. Het is noodzakelijk dat we vastberaden en in nauwe samenwerking met alle betrokken actoren handelen om onze bossen robuuster en wendbaarder te maken in het licht van de klimaatverandering, ongeacht regionale of taalkundige grenzen. De ecosysteemdiensten die bossen leveren zijn talrijk en van onschatbare waarde, of het nu gaat om het klimaat, de biodiversiteit, de bio-economie of ons welzijn. We

*hebben de verantwoordelijkheid om dit kostbare en vitale erfgoed te behouden voor onszelf en voor toekomstige generaties.”, verklaart **Waals minister van Leefmilieu, Natuur en Bosbeheer, Céline Tellier.***

Marc Bastin, gedeputeerde voor Leefmilieu van de Provincie Waals-Brabant verklaart als volgt; *“Waals-Brabant is altijd aandachtig geweest voor de bescherming van het leefmilieu en voor de ontwikkeling van het ecologische netwerk. Het gebied ‘Forêts du Brabant’ beslaat het grootste deel van de noordelijke rand van Waals-Brabant. De natuuroppervlakte komt overeen met een derde van het provinciale grondgebied en strekt zich uit over 11 Waals-Brabantse gemeenten. Overtuigd van het ecologisch belang van het project ‘Brabantse Wouden’ en met het oog op een doeltreffende, duurzame en permanente samenwerking, was het niet meer dan normaal dat Waals-Brabant zich bij de ontwikkeling tot Nationaal Park aansloot”.*

*“Vandaag zetten we een belangrijke stap ten voordele van de bescherming van onze bossen. Ik ben blij dat ik samen met mijn Vlaamse en Waalse collega's vooruitgang kan boeken om dit prachtige natuurlijke erfgoed te beschermen en de biodiversiteit te vergroten. Flora en fauna kennen geen gewestgrenzen. Daarom is het essentieel om de verschillende bossen van deze regio opnieuw met elkaar te verbinden zodat soorten zich vrij kunnen bewegen, want onze toekomst hangt af van de rijkdom van dit levend erfgoed.”, aldus **Brussels Minister van Leefmilieu, Alain Maron.***

Intentieovereenkomst Brabantse Wouden

Het Vlaamse gewest vertegenwoordigd door de bevoegde Minister voor omgeving

Het Waals gewest vertegenwoordigd door de bevoegde Minister voor omgeving

Het Brussels Hoofdstedelijk gewest vertegenwoordigd door de bevoegde Minister voor omgeving

De provincie Vlaams-Brabant vertegenwoordigd door de deputatie

De provincie Waals-Brabant vertegenwoordigd door de deputatie

Verder de partners genoemd,

Na het volgende te hebben uiteengezet,

De inhoudelijke aanleidingen en ambities die nopen tot het afsluiten van een intentieovereenkomst tussen de 3 gewesten zijn o.a. de volgende :

- **Een gedeelde ambitie :**

Het gebied van de Brabantse wouden heeft met het historische kolenwoud een gedeeld verleden van aaneengesloten eeuwenoude loofbossen dat tot op vandaag herkenbaar is als een concentratie oude bossen op een golvend leemplateau. Over de gewestgrenzen heen herkennen we eenzelfde landschap met eigen accenten in elk gewest. In Vlaams-Brabant is er de ambitie dit gebied te laten uitgroeien tot een grensoverschrijdend Nationaal Park binnen de oproep die de Vlaamse overheid heeft gelanceerd. De beide andere gewesten delen deze ambitie via steun aan de kandidatuur. Specifiek voor wat Waals-Brabant betreft, werd de eigen kandidatuur binnen de oproep die de Waalse overheid heeft gelanceerd niet weerhouden, maar is er de ambitie om alle acties te steunen die de ecologische verbindingen binnen een intergewestelijke aanpak voor het gebied van de Brabantse wouden versterken.

- **Samenwerking rond wouden :**

De gewesten overleggen volgens de bijzondere wet (08/08/1980) met elkaar over de gewestgrensoverschrijdende bossen. Dit geldt voor het Zoniënwoud (waarvoor de Stichting werd opgericht) maar eveneens voor het Meerdaalwoud en het Hallerbos.

- **Samenwerking voor habitats en soorten :**

Zowel rond Zoniënwoud (grensoverschrijdend op 3 gewesten) als rond het Hallerbos, Meerdaalwoud en de Dijlevallei (grensoverschrijdend op 2 gewesten) zijn in elk gewest, goed op elkaar aansluitend, habitatrichtlijngebieden aangeduid in uitvoering van de Europese habitatrichtlijn 92/43/EEG . Gelet op de instandhoudingsplicht die ingevolge deze aanduiding op de lidstaat en gewesten rust, is een afstemming van de instandhoudingsverplichtingen over de gewestgrenzen heen aangewezen.

- **Samenwerking rond rivieren :**

Voor de grensoverschrijdende rivieren Dijle en Laan is een intergewestelijk overleg rond afstemming van de maatregelen en inspanningen op vlak van biodiversiteit, waterkwaliteit, waterbeheersing nuttig.

- **Samen verbinden :**

De verbinding tussen de 3 genoemde gewestgrensoverschrijdende wouden kan het best intergewestelijk gerealiseerd worden met faunaverbindingen die over gewestgrenzen heen lopen en met een intergewestelijke en doordachte recreatieve aanpak die het natuurlijk milieu respecteert.

Engageren deze partners zich tot het volgende :

Gedeelde ambities

- De partners erkennen de natuurlijke rijkdom van dit grensoverschrijdend gebied dichtbij de hoofdstad van Europa en wensen dit gebied zorgvuldig te vermarkten met groot respect voor zijn kwetsbaarheid en integriteit.
- De partners onderschrijven de ambitie om te komen tot een grensoverschrijdend gebiedsgericht project Brabantse wouden met, zo mogelijk, een statuut Nationaal Park in de verschillende gewesten of bij afwezigheid daarvan in één of meerdere gewesten een gelijkwaardig ambitieniveau in die respectievelijke gewesten.
- De partners delen de ambitie van verbinding van de natuurlijke ecosystemen die de wouden en valleien zijn, wars van gewestgrenzen, en streven dan ook een gecoördineerde inzet na van de instrumenten waarover elk gewest beschikt.
- De partners zien meerwaarde in de gezamenlijke recreatieve ontsluiting, in de continuïteit van recreatieve netwerken en in een afgestemde ontsluitingsstrategie die het gebruik van zachte mobiliteit (voetgangers en fietsers) en openbaar vervoer bevordert.
- De partners zien meerwaarde in de afstemming over gebiedsontwikkeling van sites vlak bij de gewestgrenzen (zoals bvb de site Florival).

Respectvolle samenwerking van gewest tot gewest

- De bevoegdheden van elk van de gewesten wordt strikt gerespecteerd; de samenwerking is volledig gebaseerd op vrijwillige wederzijdse samenwerking en consensus.
- Elke partner respecteert bij intern overleg en bij externe communicatie rigoureuus de taalwetgeving.
- Elke partner is volledig verantwoordelijk voor de eigen financiering van de werking, de onderzoeken, de uitvoeringsprojecten op zijn grondgebied; bij eventuele samenwerking in het kader van bvb Europese oproepen worden heldere financieringsafspraken gemaakt.

Overleg tussen de gewesten

- Tussen de bos- en natuuradministraties in de 3 gewesten, de natuurverenigingen en de coördinerende provincies Vlaams-Brabant en Waals-Brabant zal regelmatig overleg gepleegd worden in de fase van opmaak van een Masterplan voor de Brabantse wouden.
- In elk gewest wordt gewaakt over de participatieve betrokkenheid van de vereiste stakeholders (andere administraties en verenigingen, gemeentebesturen, landeigenaars en -gebruikers).
- Ten behoeve van de grensoverschrijdende werking na de opstart van de uitvoeringsfase en de eventuele erkenning daarbij van de Brabantse wouden als Nationaal Park in één of meerdere gewesten, wordt een duurzaam intergewestelijk overlegmodel ontwikkeld. Dat kan eventueel leiden tot een samenwerkingsakkoord volgens art. 92bis van de bijzondere wet, tot een aansluiting bij een bestaande structuur (bvb Stichting Zoniënwoud) of tot de ontwikkeling van een nieuwe overlegstructuur.

Opgemaakt en ondertekend in het Zoniënwoud, in het hart van de Brabantse Wouden, op 7 juni 2023.

Voor het Vlaamse gewest

Met de ondertekening van deze overeenkomst engageert de Minister zich niet tot erkenning van een Nationaal Park

Peter Cabus,

Waarnemend administrateur-generaal van het Agentschap voor Natuur en Bos
voor de Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Toerisme en Energie

Pour la Région wallonne

La signature de cette déclaration d'intention n'engage pas la Ministre à la reconnaissance d'un
Parc National

Céline Tellier

Ministre wallonne de l'Environnement, de la Nature, de la Forêt, de la Ruralité et du Bien-Être
animal

Voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Alain Maron

Brussels Minister van Klimaattransitie, Leefmilieu, Energie en Participatieve Democratie

Voor de Provincie Vlaams-Brabant

Namens de deputatie,
In opdracht van de provinciegriffier,

De verslaggever,

Hilde Torfs
Directeur Ruimte

Bart Nevens
gedeputeerde Leefmilieu

Pour la Province du Brabant wallon

Au nom du collège provincial

Annick Noël
Directrice générale

Tanguy Stuckens
Président du Collège provincial

ZONIËNWOU FORÊT DE SOIGNES

Platform Zoniënwoud – Samen voor meer verbinding, respect en ambitie!

Op zaterdag 17 juni kwamen partners, buurtbewoners, bosbeheerders en bezoekers van het Zoniënwoud samen tijdens een participatieve vergadering van Platform Zoniënwoud, een initiatief van Stichting Zoniënwoud. Er werden presentaties gegeven rond het thema 'Het Zoniënwoud: uitzonderlijk, kwetsbaar, oud én Unesco Werelderfgoed!', maar er werden ook ideeën en ervaringen uitgewisseld over de toekomstvisie, de lopende projecten en de bescherming van het Zoniënwoud.

Een groene parel middenin het Europese Natura 2000 netwerk

Beschermde habitats en uitzonderlijke soorten maken van het Zoniënwoud een paradijs voor de biodiversiteit. Frank Vassen, werkzaam bij de Europese Commissie, meer bepaald binnen het gebied van de Europese vogel- en habitatrichtlijnen, gaf de deelnemers meer duiding bij wat ons bos nu precies zo kostbaar en kwetsbaar maakt en hoe een beschermingsstatuut als Natura 2000 bijdraagt tot de instandhouding van bossen.

Hij ging ook dieper in op het brede Natura 2000-netwerk van beschermde eiken- en beukenbossen op zure bodems dat zich uitstrekt van Noord- tot Zuid-Europa en waarvan het Zoniënwoud met haar bijna 5000 ha. een van de grootste wouden binnen dit netwerk is. Dankzij de aanwezigheid van dood hout, dragen bossen zoals het Zoniënwoud bij tot een toename en een verrijking van de biodiversiteit.

Zijn presentatie afsluiten deed hij met een positieve boodschap. Ondanks de vele doemberichten over het verdwijnen van natuur en de verzwakking van de biodiversiteit, is het ook belangrijk om te weten dat ook de kleinste bijdrages door elk van ons ervoor kunnen zorgen dat sommige soorten of habitattypes er ondanks de grote uitdagingen waar de natuur vandaag voor staat, er soms ook wel weer bovenop kunnen komen.

Oud bos én Unesco werelderfgoed

Wat kenmerkt de integrale bosreservaten van het Zoniënwoud en waarom zijn ze erkend als Unesco werelderfgoed, tevens het enige natuurlijke erfgoed dat België rijk is? Waarom is het Zoniënwoud een oud bos (of old-growth zoals we het eigenlijk zouden moeten noemen) en wat garandeert de bescherming ervan? Wat is het belang van oude beukenbossen? Caroline Celis, coördinator van het Unesco-secretariaat voor de erfgoedreeks primaire en oeroude beukenbossen in de Karpaten en andere delen van Europa en van het Europese Life Prognoses Project gaf een basisinleiding over deze thema's en ging dieper in op de geschiedenis van het Zoniënwoud als oud beukenbos. Thema's die nog breed aan bod kwamen tijdens een boswandeling na de vergadering.

De kaart waarop de uitbreiding van de beuk te zien is vind je [hier](#).

Het Zoniënwoud beschermen? Onze collectieve verantwoordelijkheid!

Voor Stichting Zoniënwoud is de bescherming van het bos een collectieve verantwoordelijkheid. In haar presentatie ging de Stichting dieper in op de rol die de verschillende betrokkenen van het bos kunnen spelen om het bos te beschermen.

Partnerorganisaties spelen een cruciale rol dankzij de activiteiten die zij organiseren. Bezoekers krijgen via deze activiteiten de kans om het bos op een andere manier te leren kennen en om er meer over te leren. De vele geleide wandelingen of begeleide activiteiten die de natuur- en gidsenverenigingen van het Zoniënwoud wekelijks organiseren zijn daar het beste voorbeeld van. De Stichting op haar beurt zorgt ervoor dat deze activiteiten mee opgenomen worden in de dagelijkse communicatie en extra in de kijker gezet worden dankzij bijvoorbeeld de agenda van het Zoniënwoud of een gelegenheid zoals de Dag van het Zoniënwoud. Idealiter zou elk soort gebruiker van het Zoniënwoud zich vertegenwoordigd moeten voelen binnen de groep van partners. Het groeiproces kan best gradueel uitgebouwd worden door naast de natuur- en gidsenverenigingen ook de culturele en toeristische info- en onthaalpunten, sportverenigingen, jeugdbewegingen te betrekken. Andere doelgroepen kunnen in een latere fase betrokken worden.

De activiteiten van de partnerorganisaties dienen te voldoen aan een charter om het kwaliteitslabel 'partneractiviteit' te kunnen krijgen.

Wil je met jouw organisatie of vereniging partner worden? [Laat het ons weten!](#)

Bedrijven uit de omgeving van het Zoniënwoud krijgen dankzij teambuildings in het bos de kans om de bescherming van het bos te ondersteunen. Beheersactiviteiten omkaderd door 'Soigneurs' en/of door het bospersoneel in combinatie met geleide natuuractiviteiten gegidst door de partnerverenigingen zorgen voor een betere betrokkenheid en bewustwording over de bescherming van het bos bij hun werknemers. In combinatie met een lekkere maaltijd bij een van de horeca-gelegenheden in de buurt van een toegangspoort, vormt dit een aangenaam en leerrijk programma. De Stichting wil op structurele basis dit soort teambuildings aanbieden. De inkomsten van deze activiteiten zullen bijdragen aan de bescherming van het bos.

Wil jouw bedrijf zijn steentje bijdragen aan de bescherming van het Zoniënwoud? [Laat het ons weten!](#)

De **bosbeheerders en het bospersoneel van het Zoniënwoud** leveren vandaag al belangrijk – zij het zelfs hét belangrijkste – werk wat betreft de bescherming en de versterking van het bos. Ze zorgen er door hun beheer voor dat het bos sterk staat voor de uitdagingen die de klimaatverandering met zich meebrengt. Daarnaast zijn ze een aanspreekpunt voor de bezoekers en hebben ze ook een belangrijke handhavende taak. Al zijn ze ook beperkt in hun middelen en mogelijkheden om steeds overal binnen de 5000 ha dat het Zoniënwoud groot is, tegelijkertijd aanwezig te zijn.

Aanvullend aan het werk van het bospersoneel, wil Stichting Zoniënwoud dan ook graag een structurele vrijwilligerswerking uitbouwen. Deze **vrijwilligers**, die we momenteel '**Soigneurs**' noemen, kunnen aan de verschillende toegangspoorten een belangrijke rol spelen om bezoekers te onthalen, te informeren en te sensibiliseren. Hiervoor zijn echter extra middelen nodig. Dat is een werkpunt dat helemaal bovenaan de planning van de Stichting prijkt en waarover we in de nabije toekomst hopelijk positief kunnen communiceren. Dit zal dan ook gebeuren via de gebruikelijke communicatiekanalen zoals onze nieuwsbrief, website en sociale media.

Heb je interesse? Hou deze kanalen dan zeker in de gaten!

De goede gewoontes van het Zoniënwoud: dé ultieme handleiding voor elke bosbezoeker!

Zowel voor partnerorganisaties, als voor de Soigneurs als voor elke andere bezoeker van het bos, zijn de goede gewoontes dé ultieme handleiding om het bos op de meest respectvolle manier te bezoeken. Het zijn eenvoudige gewoontes waarover de Stichting en haar partners zullen blijven communiceren en waarvan we hopen dat elke andere gebruiker ze niet enkel zal respecteren, maar ze ook zo breed mogelijk met zijn of haar netwerk zal delen. Daarnaast hoopt de Stichting om dankzij de samenwerking met de partnerorganisaties en de toekomstige Soigneurs, burgers ook warm te kunnen blijven maken voor participatieve activiteiten zodat de publieke betrokkenheid voor de bescherming van het Zoniënwoud blijft groeien. Clean-up acties, de Dag van het Zoniënwoud, terreinbezoeken, geleide wandelingen, maar ook activiteiten zoals het Platform Zoniënwoud zijn slechts enkele van dit soort participatieve activiteiten.

Uitwisselingen tijdens een participatieve boswandeling.

Na de verschillende tussenkomsten kregen de deelnemers de kans om vragen te stellen tijdens een Q&A sessie in de zaal, de uitwisselingen hierover waren voorbehouden voor de boswandeling achteraf.

Tijdens deze wandeling gaven de bosbeheerders meer uitleg over de uitdagingen waarmee zij vandaag te maken krijgen in het kader van de huidige klimaatveranderingen, maar ook door de grote toename van recreatieve druk. Ze gingen dieper in op hun aanpak met betrekking tot de Natura 2000-doelstellingen om bepaalde habitattypes en soorten te beschermen die bepalend zijn voor de biodiversiteit van het Zoniënwoud. Het team van het Life Prognoses Project gaf meer uitleg over het belang van de ecosysteemdiensten die oude bossen bieden aan de hand van enkele voorbeelden die we tijdens de wandeling in het bos zelf konden vinden. Verder was er ook aandacht voor het project Brabantse Wouden waarbinnen Hallerbos, het Zoniënwoud, Meerdaalwoud en de Dijlevallei dankzij ecologische verbindingen opnieuw met elkaar verbonden moeten worden en waardoor de natuur binnen dit gebied aanzienlijk zal versterken. Een kandidatuur werd zonet door de Vlaamse coalitiepartners ingediend voor een toekomstig nationaal park en de boeiende dynamiek die in de zijlijn hiervan tussen de verschillende gewesten is ontstaan, zorgde ervoor dat er een intergewestelijke samenwerking vastgelegd werd.

Want iets wat wel met zekerheid gesteld kan worden, is dat natuur geen grenzen kent!

Een boodschap van verbinding, respect en ambitie.

De voorzitter van de Stichting, Herman Van Rompuy, bedankte de deelnemers voor hun inzet en was verheugd te zien dat de Stichting op een rijk netwerk van betrokkenen kan rekenen. Hij wees erop dat de dialoog niet eindigt bij dit platform en dat toekomstige ontmoetingen zullen dienen om vooruitgang te blijven boeken zodat de boodschap van verbinding, respect en ambitie waar elke spreker naar verwees, zich verder kan blijven ontwikkelen.

Platform Zoniënwoud werd afgesloten met een gezellige discussie bij een drankje in de tuin van Dolce La Hulpe Brussels, aan de rand van het bos.

Deze activiteit werd georganiseerd door Stichting Zoniënwoud in het kader van het Europese Life project B4B (Belgium for Biodiversity).

Reewildtellingen in het Zoniënwoud Stand van zaken 2023

Op vrijdag 1 september kwamen bosbeheerders, wetenschappers en partners samen in het Bospaviljoen om de resultaten van de jaarlijkse reewildtellingen te bespreken. Behalve een presentatie van de stand van zaken aangaande de reeënpopulatie in het Zoniënwoud, werd ook van gedachte gewisseld omtrent nieuwe mogelijkheden om de monitoring van de wildpopulaties in het woud te verbeteren, verklaringen voor de evolutie van het reeënbestand in Zoniën en de monitoring van de aanwezigheid van everzwijnen in de bossen van Vlaams- en Waals-Brabant. Verder werden ook enkele aanverwante thema's bediscussieerd, zoals het belang van onbeheerde bosreservaten voor de biodiversiteit, de uitdagingen verbonden aan de recreatiedruk in het Zoniënwoud en de plannen voor een natuurhulpcentrum voor wilde dieren in de Brabantse Wouden.

1. Stabiele maar kleinere populatie reeën in het Zoniënwoud

Sinds 2008 wordt de reeënpopulatie in het Zoniënwoud nauwlettend opgevolgd met behulp van de methode van de kilometerindex (KI). Binnen een welbepaalde periode worden 24 trajecten gelegen binnen het Zoniënwoud gedurende vier verschillende momenten afgestapt. De stapper telt onderweg het aantal reeën dat wordt waargenomen en dit aantal wordt gedeeld door het gewandelde aantal kilometers.

De resultaten van de reewildtellingen van dit jaar werden gepresenteerd door Lynn Pallemmaerts van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO). Zij vertelde de aanwezigen dat de KI in 2023 rond de 0,6 gespote reeën per kilometer ligt, een resultaat dat in lijn ligt met de resultaten van de voorbije jaren en duidt op een stabilisatie van de reeënpopulatie sinds 2014. Hieruit kan besloten worden dat het Zoniënwoud de thuis is van een kleinere, maar vooralsnog stabiele populatie reeën.

Deze stabiliteit mag echter geen reden zijn om achterover te leunen. De KI van 0,6 gespote reeën per kilometer ligt significant lager dan tijdens de periode 2008-2013, toen jaarlijks ongeveer 1,7 reeën per kilometer gespot werden. Tijdens de discussie na de presentatie focussten de vragenstellers immers sterk op de uitdagingen en bedreigingen voor het behoud van de reeënpopulatie in het woud. Vooral de recreatiedruk kwam hierin naar voor; een onderwerp dat ook in andere presentaties verder besproken werd. Het is belangrijk dat wij er ons als bezoekers van het Zoniënwoud van bewust zijn dat wij in het bos te gast zijn in de thuis van de reeën en de andere wilde dieren en respect opbrengen voor hun rust en andere behoeften.

2. Haalbaarheid van een thermische aanwezigheidsindex bij nacht

In de tweede presentatie besprak Alain Licoppe van het Département de l'Etude du Milieu Naturel et Agricole (DEMNA) de haalbaarheid van een thermische aanwezigheidsindex als aanvulling op de Kilometerindex die nu reeds gebruikt wordt om de reeënpopulatie in het Zoniënwoud te monitoren. Het idee hierachter is om aan de hand van het gebruik van warmtespotters reeën te kunnen waarnemen ongeveer één uur na ondergang van de zon. Reeën zijn immers schemerdieren en tijdens de vroege nacht zijn zij veel actiever dan overdag, wat ook zou kunnen leiden tot een betere zichtbaarheid en dus betere monitoring van de precieze omvang van de populatie in het Zoniënwoud.

Vanuit DEMNA werden in maart en april vier parcoursen (twee in het Brusselse deel van het Zoniënwoud, één in het Vlaamse en één in het Waalse) ontwikkeld waarlangs deze nieuwe monitoringsmethode uitgetest werd. Een

groep van drie of vier personen legde per voertuig een vooraf bepaald traject van maximum 15 à 20 kilometer af aan een snelheid van 10 à 15 km/h. Links en rechts van de bestuurder nam telkens één observator uitgerust met een thermische camera plaats, eventueel bijgestaan door een vierde persoon uitgerust met een draagbare spot en verrekijker.

Deze testmonitoring resulteerde in een indicatiecijfer tussen 1,58 en 4,27 waargenomen reeën per kilometer. Bovendien werden op deze manier ook verschillende andere schemerdieren waargenomen, zoals konijnen en vossen. De precieze uitwerking en wetenschappelijke validering van deze nieuwe monitoringsmethode dient nog verder uitgewerkt en aangetoond te worden, maar de resultaten uit deze eerste testfase zijn alvast bemoedigend.

3. Impact menselijke verstoring op de ree

Als derde zette Stéphane Vanwijnsberghe, ingenieur-directeur bij Leefmilieu Brussel, de resultaten uiteen van een recente studie uitgevoerd aan de Université de Liège – Gembloux Agro-Bio Tech. Hierin werd gekeken naar de impact van de hoge recreatiedruk in het Zoniënwoud op het gedrag van reeën in ons woud. Uit een eerder onderzoek van Leefmilieu Brussel was immers gebleken dat de recreatiedruk in het Zoniënwoud (gemeten nabij de Hoefijzervijver in Bosvoorde, maar wellicht vergelijkbaar voor vele andere delen van het Zoniënwoud) zeer hoog ligt. Bovendien wordt de recreatiedruk in het woud, en de bijbehorende verstoring van het dagelijkse leven van de reeën door menselijke bezoekers (en loslopende honden), al enkele jaren naar voor geschoven als een mogelijke verklaring voor de terugval van de reeënpopulatie in 2013-2014.

Om de impact van menselijke verstoring op de reeënpopulatie in het Zoniënwoud te onderzoeken, werd het gedrag van de reeën in het drukbezochte Zoniënwoud vergeleken met de gedragingen van reeën in de bossen van de Gaume. Deze werden in 2019 voor het publiek gesloten om de verspreiding van de Afrikaanse varkenspest tegen te gaan. Stéphane Vanwijnsberghe toonde aan dat er effectief een significant verschil waar te nemen is in de gedragingen van beide populaties reeën. De reeën in het Zoniënwoud zijn 's avonds later en tijdens een kortere periode actief dan de reeën in de Gaume. Hierdoor moeten zij de volgende dag meer actief zijn overdag om in hun voedselbehoeften te voorzien. Tegelijk moeten zij op die momenten echter rekening houden met de aanwezigheid van mensen in het woud. Het gevolg hiervan is dat reeën in het Zoniënwoud gedurende kortere periodes actief zijn en dus minder selectief kunnen zijn in hun voedselkeuze. Dit kan er op langere termijn toe leiden dat reeën het moeilijk hebben om op gewicht te blijven, wat dan weer gevolgen kan hebben voor de vruchtbaarheid (latere leeftijd eerste bronst en verminderd aantal kalfjes) en voor de zoogperiode (aanzienlijk gewichtsverlies voor de reeëit en moeilijkheden om aan de voedselbehoeften van de kalveren te voldoen).

Het onderzoek gepresenteerd door Stéphane Vanwijnsberghe wijst dus opnieuw in de richting van menselijke verstoring en recreatiedruk als verklaringen voor de druk die momenteel op de reeënpopulatie in het Zoniënwoud rust. Als bezoekers van het woud moeten wij ons hiervan bewust zijn. Het is belangrijk dat iedereen op de paden blijft en erop toeziet dat de reeën ook niet gestoord worden door loslopende honden. In 2021 alleen telden we in het Zoniënwoud immers 34 reeën die waren omgekomen ten gevolge van predatie door honden!

In de discussie na de presentatie eiste de situatie met de loslopende honden opnieuw een hoofdrol op. Verschillende boswachters wezen erop dat hondenpreventie grotendeels dweilen met de kraan open is zolang loslopende honden een fenomeen blijven in het Zoniënwoud. Ten gevolge van haar ontwikkeling als jachtbos tijdens het Ancien Régime telt het Zoniënwoud een groot aantal dreven. Deze werden zo aangelegd dat zij het de jagers toelieten om het wild overal in het woud te volgen en dat het wild vanaf de dreven overal gezien kon worden. In een bos met hoge recreatiedruk heeft dit tot gevolg dat reeën en andere dieren moeilijk kunnen ontsnappen aan het oog van bezoekers om rust te vinden. Bovendien leidt dit er ook toe dat loslopende honden de reeën heel makkelijk kunnen achtervolgen en bejagen. Tijdens de discussie werd dan ook nagedacht over de mogelijkheid bestaande dreven/paden af te sluiten in bepaalde zones van het bos om zo meer rustpunten te creëren voor de reeën en anderen dieren in het bos.

4. Een digitale cartografie om de fauna in het Zoniënwoud te beschermen

De recreatiedruk in het Zoniënwoud en haar impact op de dieren in het bos kwam ook ter sprake tijdens de presentatie van Stéphane De Greef, vrijwilliger bij Stichting Zoniënwoud. Hij sprak over de noodzaak om te beschikken over goede digitale kaarten van het Zoniënwoud en hoe deze zowel de bezoekers als de beheerders van het woud kunnen helpen.

Stéphane De Greefs verhaal spitste zich vooral toe op de casus van niet-geautoriseerde paden in het Zoniënwoud. Met behulp van Strava Global Heatmaps kon hij heel goed laten zien dat er nog steeds heel veel bezoekers van het Zoniënwoud de officiële paden verlaten. De Strava Global Heatmaps tonen ook waar niet-geautoriseerde paden ontstaan en dit biedt mogelijkheden voor de beheerders van het bos om in te grijpen. Zij kunnen op het terrein deze sluiptwegen afsluiten en focussen op deze plaatsen om bezoekers beter bewust te maken van de noodzaak om op de officiële paden te blijven.

Om het fenomeen van de sluiptwegen in het Zoniënwoud tegen te gaan, is het ook belangrijk dat bezoekers en beheerders kunnen beschikken over kwaliteitsvolle digitale kaarten. Voor de bezoekers is het belangrijk dat zij kunnen beschikken over betrouwbare cartografische informatie, zodat zij hun bezoek aan het Zoniënwoud goed kunnen plannen en weten welke paden zij al dan niet kunnen nemen. Hierdoor zullen minder mensen terechtkomen op niet-geautoriseerde paden. Voor beheerders biedt een goede digitale kaart van het Zoniënwoud niet alleen een hulpmiddel om snel en efficiënt te communiceren naar het publiek toe omtrent de toegankelijkheid van het Zoniënwoud. Ook krijgen zij op deze manier een nuttig hulpmiddel in handen om het fenomeen van de sluiptwegen aan te pakken.

Het belang van onbeheerde bossen voor biodiversiteit

Kris Vandekerckhove van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) sprak over het belang van onbeheerde bossen voor de biodiversiteit. Hij presenteerde een stand van zaken betreffende de evolutie van de biodiversiteit in het integraal bosreservaat Joseph Zwaenepoel, waarvan de oudste delen sinds 1983 onbeheerd gelaten worden om de natuurlijke boscyclus zichzelf te laten herstellen. Interessant hierbij is dat ook na 40 jaar de biomassa in het bosreservaat nog steeds toeneemt, terwijl de dode massa (omgevallen bomen e.d.) stabiel blijft. Ook toont onderzoek van het INBO aan dat het goed gesteld is met de biodiversiteit in het integraal bosreservaat Joseph Zwaenepoel. Zowel qua soortenrijkdom als qua voorkomen van zeldzame en bedreigde soorten scoort het Zoniënwoud hoog binnen de Europese klas.

De monitoring van everzwijnen in Brabant, een voorbeeld voor het Zoniënwoud?

Berangère Van de Werve, studente aan de Universiteit de Liège – Gembloux Agro-Bio Tech, praatte over de monitoring van everzwijnen in het Meerdaalwoud in Vlaams- en Waals-Brabant en hoe dit een voorbeeld zou kunnen zijn voor de monitoring en het beheer van de everzwijnenpopulatie in het Zoniënwoud. Het samenbrengen van stakeholders, een meer geïntegreerd beheer tussen de regio's en mogelijke aanpassingen aangaande de wetgeving en het beheer maakten de kern uit van haar betoog.

Wild dier in nood?

Wat te doen als je een wild dier in nood ziet? Deze pertinente vraag was het onderwerp van de presentatie van Karlijn Wydaeghe van Vogelbescherming Vlaanderen en Mario Ninanne van de Ligue Royale Belge pour la Protection des Oiseaux (LRBPO). Neem zeker een kijkje naar het antwoord via de link hieronder.

De droom van een natuurhulpcentrum in de Brabantse Wouden

Wildlife bioloog Catherine Khalil gaf meer informatie over de droom om een natuurhulpcentrum voor wilde dieren op te richten in de Brabantse Wouden. Catherine Khalil ging hierbij dieper in op de troeven die een natuurhulpcentrum voor wilde dieren in de Brabantse Wouden met zich zou meebrengen. Niet enkel als opvangcentrum voor gekwetste wilde dieren, maar ook voor de biodiversiteit, het toerisme, de natuureducatie

en de sociale cohesie in en rondom de Brabantse Wouden. Het project is intussen ook deel van het Masterplan Nationaal Park Brabantse Wouden.

5. Stichting Zoniënwoud blijft zich inzetten voor het Zoniënwoud

In naam van Stichting bedankte David Kuborn de sprekers en deelnemers voor hun inzet. De Stichting wil bezoekers blijven informeren, het publiek voorlichten en burgers en verenigingen betrekken bij het opvolgen van de bevindingen die tijdens de bijeenkomst zijn gedaan. Er zullen bijzondere inspanningen worden geleverd en externe middelen gezocht om de publieke opkomst te monitoren, de bezoekers beter te begeleiden en hen te betrekken bij een algemene dynamiek 'Samen voor het Zoniënwoud', die positief is voor het bos.

De slotdag van de reewildtellingen werd afgesloten met een gezellige discussie tijdens een lekkere lunch op het grasveld rondom het Bospaviljoen.

Stichting Zoniënwoud, 5 oktober 2023

Dag van het Zoniënwoud 2023, zondag 15 oktober

Het Zoniënwoud, Uitzonderlijk, kwetsbaar, oud én Unesco Werelderfgoed

- Dompel je onder in het Zoniënwoud en neem deel aan de vele activiteiten.
- Maak kennis met zij die dagdagelijks voor het bos zorgen.
- Het Zoniënwoud beschermen is onze gezamenlijke verantwoordelijkheid: kom te weten hoe je kan bijdragen tot de bescherming van dit prachtig stuk natuur, dat met een rijke fauna en flora niet enkel uitzonderlijk, kwetsbaar en oud is, maar ook Unesco Werelderfgoed.

Een brede waaier aan activiteiten voor iedereen

Aan elke *Toegangspoort* van het Zoniënwoud is er op 15 oktober van alles aan de gang. Voor de gegidste wandelingen en de ontmoetingen met bospersoneel en andere partners van het bos, kan de natuurliefhebber aan elke toegangspoort terecht. Maar, er zijn ook eigen, creatieve accenten. Hieronder vindt u per toegangspoort een greep uit de activiteiten:

- In **Groenendaal** is er een uiteenzetting over 'De Brabantse wouden nationaal park in wording', opent het bakhuisje van de Priorij zijn deuren, breng je uitzonderlijk een bezoek aan het ecoduct of aan de toekomstige ecorecreaduct, is er een UNESCO-fietstocht, ...
- **Jezus-Eik** biedt een kindertheater aan, een hindernissenparcours, een boerenmarkt, ...
- In **Arboretum Tervuren** opent de Kwekerij haar deuren met o.a. een Wild-lab en een Cyanotype-demo, verneem je alles over de Bezige Bijen, gaan de kleinsten *nuts* (Go nuts of noten rapen), ...
- In het **Park van Tervuren** is er sport en spel - oa. een touwenparcours -, leer je je oriënteren met kaart en kompas, ontmoet je de vroedmeesterpad, ...
- Te **Rood Klooster** is er een bezoek aan het houtbewerkingsatelier ShareWood, een jachthoornconcert, een tentoonstelling in het bos, ...
- Aan de **Hippodroom van Bosvoorde** is er speciale aandacht voor deze nieuwe toegangspoort van het Zoniënwoud en kom je alles te weten over haar ontwikkelingen. Je kan er ook terecht voor een bezoek aan de middenneolithische site, een ontmoeting met trekpaard Banjo, ...
- In **Middenhut** en **Domaine Solvay** organiseren de partners wandelingen en ontmoetingsmomenten.

Voor het volledige programma verwijzen we naar www.zonienwoud.be/dag-van-het-zonienwoud/

Tip inzake mobiliteit: het verdient de voorkeur om zoveel mogelijk te voet of met de fiets te komen, of om gebruik te maken van het openbaar vervoer.

De thema's van deze editie 2023: uitzonderlijk, kwetsbaar, oud én Unesco Werelderfgoed

Het Zoniënwoud is een **uniek** en **oud bos**, waarvan de meest natuurlijke delen - de integrale bosreservaten - erkend zijn als **Unesco Werelderfgoed**. Het is bovendien het enige Natuurlijke Unesco Werelderfgoed dat België rijk is.

De vijf integrale bosreservaten van het Zoniënwoud maken deel uit van de Unesco-reeks voor primaire en oeroude beukenbossen in de Karpaten en andere delen van Europa. Een reeks waar maar liefst 18 landen en 94 boscomponenten uit heel Europa deel van uitmaken.

Het Zoniënwoud is een **kwetsbaar bos**, onder meer gelet op de zware impact van de menselijke druk waarmee natuurlijke leefmilieus vandaag te maken krijgen. Het is een belangrijk toevluchtsoord voor zeldzame fauna en flora en speelt hierdoor een belangrijke rol voor de biodiversiteit. Er leven broedvogels, kleine zoogdieren, amfibieën en reptielen, maar ook grote zoogdieren - zoals reeën, vossen en everzwijnen - hebben er hun thuis.

Het volledige Zoniënwoud werd opgenomen in het Europese Natura 2000-netwerk waardoor het woud erkend is als speciale beschermingszone waar de Europese Habitatrichtlijn geldt.

Het Zoniënwoud telt verschillende door de richtlijn beschermde habitatsoorten waaronder beukenbos, alluviaal woud met elzen en essen, ... net als verschillende zeldzame diersoorten zoals de bittervoorn, het vliegend hert en verschillende vleermuissoorten (o.a. de vale vleermuis, de mopsvleermuis, de meervleermuis en de ingekorven vleermuis).

Het Zoniënwoud maakt deel uit van de Brabantse Wouden. Meer nog, het ligt er middenin. Er zijn veel gelegenheden voor de burgers om zich over de Brabantse Wouden te informeren.

Het Zoniënwoud beschermen is onze gezamenlijke verantwoordelijkheid: kom te weten hoe je kan bijdragen tot de bescherming van dit prachtig stuk natuur, dat met een rijke fauna en flora niet enkel uitzonderlijk, kwetsbaar en oud is, maar ook Unesco Werelderfgoed.

Een goedgeölied partnership

De Dag van het Zoniënwoud wordt gecoördineerd door Stichting Zoniënwoud met de steun van de beheerders van het bos (Agentschap voor Natuur en Bos, Leefmilieu Brussel en Département de la Nature et des Forêts), in samenwerking met de betrokken gemeentes en dankzij het enthousiasme van alle partners die zich inzetten voor de organisatie van boeiende activiteiten! De Dag van het Zoniënwoud is het orgelpunt van 'De Week van het bos'.

Sfeerfoto's om uw artikel te illustreren:

<https://drive.google.com/drive/folders/1roOn20gbVAe4VQZ7wCgqYQHEDz6Prije>

Ingrid De Jonge, Stichting Zoniënwoud i.de.jonge@sonianfoundation.be, 0476 95 43 68

DAG VAN HET ZONIËNWOU

Uitzonderlijk, kwetsbaar, oud
én Unesco Werelderfgoed

Doe jij ook mee?

15.10.2023

- GROENENDAAL
- JEZUS-EIK
- ARBORETUM TERVUREN
- PARK VAN TERVUREN
- MIDDENHUT
- ROOD KLOOSTER
- RENBAAN BOSVOORDE
- DOMAINE RÉGIONAL SOLVAY

www.zonienwoud.be

Verantwoordelijke uitgever: Stichting Zonienwoud, Rood-Kloosterstraat 0, 1160 Oudergem

ZONIËNWOU
FORÊT DE SOIGNES

Overleggroep Zoniënwoud 07/12/2023

1. De Overleggroep van het Zoniënwoud

Stichting Zoniënwoud is in juni 2020 van start gegaan. Haar opdracht bestaat erin de initiatieven te ondersteunen die nodig zijn om de interregionale en gemeenschappelijke visie voor het Zoniënwoud te verwezenlijken en initiatieven ten voordele van het bos te stimuleren.

De oprichtingsdocumenten van de Stichting voorzien verschillende overlegniveaus. Deze tweede vergadering van de Overleggroep werd bijgewoond door mandatarissen en vertegenwoordigers van de bevoegde administraties in GC De Bosuil aan de toegangspoort Jezus-Eik.

2. De ontsluiting van het Zoniënwoud

Deze editie van de Overleggroep stond in het teken van de plaats van mens en natuur in het Zoniënwoud. De druk op het woud is de laatste jaren sterk toegenomen. Deze bijkomende menselijke druk dient echter in goede banen geleid te worden zodat de andere, niet-menselijke bewoners en gebruikers van het Zoniënwoud hier ook kunnen leven. Het eerste luik van de vergadering focuste dan ook op lopende initiatieven die tot doel hebben meer ruimte te geven aan de natuur in en rondom het Zoniënwoud.

- Als eerste presenteerde **De Werkvennootschap** de infrastructuurprojecten die zij lopen hebben langsheen de Brusselse Ring en die grenzen aan het Zoniënwoud. Onder meer de fietstunnel onder de R0 ter hoogte van de Welriekende Dreef, het ecorecreaduct De Priorij te Groenendaal, de herinrichting van het centrum van Jezus Eik en de aanleg van de fietssnelwegen F29 (Tervuren-Brussel), F204 (E411) en F205 (Terhulpansesteenweg) kwamen aan bod. Bedoeling is de mobiliteit te verbeteren, de leefbaarheid te verhogen en waar mogelijk gebieden terug te geven aan de natuur in het Zoniënwoud.
- Vervolgens liet **Beliris** ons kennismaken met het ecodeuct dat zij tegen 2028 plannen aan te leggen over de Terhulpansesteenweg in Bosvoorde, om zo de beide delen van het beschermde bosreservaat Grippensdelle (Unesco Werelderfgoed) te verbinden. Hiervoor zullen zij parallel de inrichting van de Terhulpansesteenweg tussen het rondpunt op de kruising met de Vorsterielaan en de grens met het Vlaams Gewest grondig aanpakken.
- Daaropvolgend stelde **Horizon+** hun strategische visie voor om de woonkernen rondom het Zoniënwoud te vergroenen en zo de biodiversiteit te verbeteren. Zij vertelden over initiatieven om wijken en tuinen te vergroenen door middel van zowel beleidsbeslissingen (kapverboden grote bomen in tuinen, groene omheiningen, ...) als door privé-initiatieven die bewoners zelf kunnen nemen op hun kavels (participatieve wildsessies).
- Tot slot werden de aanwezigen door de tussenkomst van de domeinbeheerder van het **Domaine Régional Solvay** te Terhulpen nog eens gewezen op de grote recreatieve druk die op het Zoniënwoud rust. Daar hebben ze gepoogd het aanvoelen van velen, dat het aantal recreanten in het Zoniënwoud sinds de coronaperiode geëxplodeerd is, te kwantificeren door de plaatsing van tellers. Daar hebben ze geprobeerd om - wat velen reeds aanvoelden - de stijging van het aantal recreanten in het Zoniënwoud sinds de coronaperiode, te berekenen door middel van het plaatsen van tellers. De resultaten van deze tellingen, maakten nog maar eens duidelijk welke enorme druk de mens legt op de natuur in het woud.

Op een willekeurige zondag in november telde het Domaine régionale Solvay alleen al meer dan 4.000 bezoekers!

- De presentaties zijn bij dit verslag gevoegd

3. 'Le malentendu du siècle'

Na de pauze werd het onderwerp 'plaats voor mens en natuur in het Zoniënwoud' breder geduid en geproblematiseerd door Leo Van Broeck, lid van het bestuursorgaan van Stichting Zoniënwoud.

Hij wees erop dat niet de klimaatverandering, hoewel deze veel meer media-aandacht krijgt, maar het verlies aan natuur en biodiversiteit momenteel de grootste en meest acute uitdaging is wat betreft de overschrijding van de planetaire grenzen hier op aarde. Bovendien benadrukte hij dat we niet zozeer moeten inzetten op het beschermen en bewaren van de bestaande natuur en biodiversiteit, die intussen zo goed als verdwenen is, maar op het herstellen en bijmaken van natuur.

Leo Van Broeck toonde aan dat overmatig landgebruik de hoofdschuldige is voor het mondiale verlies aan ecosystemen en biodiversiteit. Hij pleit dan ook voor een paradigmashift in ons denken over en onze invulling van de beschikbare ruimte hier op aarde. We moeten af van het idee dat alle ruimte er voor de mens is. Er moet terug meer plaats voorzien worden voor echte, wilde natuur. Natuur die onbeheerd en autonoom is.

Deze ommekeer zal natuurlijk niet alleen gerealiseerd worden door onze zorg voor het Zoniënwoud en haar omgeving. Leo Van Broeck ziet evenwel een rol voor Stichting Zoniënwoud als intergemeentelijk en intergewestelijke bruggenbouwer voor bestuurlijke en burgerlijke samenwerkingen. Door samen te werken kunnen we op een efficiëntere en meer gecoördineerde manier zorgdragen voor het Zoniënwoud en projecten realiseren die de natuur terug meer ruimte geven en de biodiversiteit ten goede komen.

- De presentatie is bij dit verslag gevoegd.

4. Een intergewestelijke aanpak voor de Brabantse Wouden

Het Vlaamse deel van de Brabantse Wouden (en van het Zoniënwoud) heeft zopas de prestigieuze titel van Nationaal Park gekregen. De drie gewesten en twee provincies van Brabant engageren zich om de natuur in dit interregionale gebied te beschermen en te versterken.

Voor alle besturen en administraties actief in en om het Zoniënwoud, biedt het idee van het Nationaal Park een unieke kans om de streek, zijn bewoners en zijn natuur te ondersteunen en te ontwikkelen.

Dit vraagt een uniforme visie en een globale aanpak om bezoekers te onthalen met respect voor onze kwetsbare natuur. Maar hoe pakken we het aan, over de grenzen heen?

- Deze thema's vormden de insteek voor de werkgroepen die vervolgens op het programma stonden.
- **Workshop 1 - Voordelen voor de natuur en voor de omwonenden maximaliseren**

Een eerste onderwerp dat werd besproken tijdens de werkgroep was de vraag hoe we meer draagvlak kunnen creëren voor duurzaamheid en projecten die het herstel van de biodiversiteit ten goede komen. Daar verschillende besturen rond dit thema vaak met gelijkaardige discussies geconfronteerd worden, stelt de werkgroep voor om in te zetten op plaatsbezoeken en het in de kijker zetten van reeds gerealiseerde *best practices*.

Vervolgens kwam het onderwerp van de geschikte overlegvorm voor grensoverschrijdende samenwerking aan bod. Hier werd opgemerkt dat vaak geen tot weinig overleg en contact bestaat tussen administraties en andere organen binnen de verschillende gewesten en provincies. En wanneer deze wel bestaan, zijn zij veelal ad hoc het resultaat van een specifiek project. De werkgroep is van mening dat gezocht moet worden naar een meer structureel model waarbinnen de betrokkenen op een duurzame basis kunnen samenkomen en vertrouwensrelaties kunnen opbouwen.

De deelnemers toonden interesse om in de toekomst meer uitwisselingen te hebben over de volgende onderwerpen:

- Ecoducten, defragmentatie, reconnectie
- Boommeester
- Ecotoerisme
- Stadsplanning, strategische projecten, buurtcontracten

- **Workshop 2 - Ecotoerisme en het onthaal van bezoekers in onze natuur**

Het masterplan Brabantse Wouden definieert de visie op toerisme. Er is geen wens om nieuwe bezoekers aan te trekken. In plaats daarvan hebben we het over het verbeteren van ons erfgoed, het integreren van natuur in stedelijke centra en meer aandacht voor het verwelkomen van bestaande bezoekers op een manier die meer respect heeft voor de natuur.

De aanpak van 'slow tourism' verdient de voorkeur. Waals-Brabant plant een wandelknooppuntennetwerk dat idealiter een mooi geheel vormt met het netwerk in Vlaams-Brabant en het Zoniënwoud.

De deelnemers waren het eens over de noodzaak om het recreatieve gebruik te analyseren door bezoekers in het hele bos op eenzelfde wijze te tellen. Dit zal helpen om bezoekers naar de minst kwetsbare gebieden te leiden.

De COVID-periode is een voorproefje van hoe de bezoekersaantallen er in de toekomst uit zullen zien. Er moeten middelen worden ingezet om bezoekers beter te kunnen onthalen, zowel aan de toegangspoorten als in het bos, om ervoor te zorgen dat wilde dieren en bezoekers in harmonie samenleven. Sluiting van de meest kwetsbare gebieden moet worden overwogen.

De Stichting zou een rol kunnen spelen bij het garanderen van een algemene visie op de manier waarop bezoekers onthaald kunnen worden met respect voor de natuur maar ook door een uitwisseling van best practices tussen de 3 regio's aan te moedigen.

- De notulen van deze twee workshops stellen de Stichting in staat om verder na te denken over de rol die zij omtrent deze thema's kan spelen.

5. De noodzaak voor continu en structureel overleg

De voorzitter van Stichting Zoniënwoud, Herman Van Rompuy, loofde in zijn slotwoord de paradigmashift die de voorbije jaren duidelijk plaatsgevonden heeft bij de uitwerking van projecten in en nabij het Zoniënwoud. Zorg voor de natuur en de biodiversiteit maken vandaag onlosmakelijk deel uit van infrastructuur- en herinrichtingsplannen en deze projecten worden nu van bij de start uitgedacht als projecten voor het Zoniënwoud.

Daarnaast wees de voorzitter op de noodzaak voor continu en structureel overleg tussen alle betrokkenen en alle niveaus verantwoordelijk voor het beheer van het Zoniënwoud. Binnen het unieke, intergewestelijke karakter van het Zoniënwoud is de aanwezigheid van een permanent platform waarbinnen de betrokkenen op een duurzame basis kunnen samenkomen en vertrouwensrelaties kunnen opbouwen onontbeerlijk. De voorzitter gaf tot slot aan dat verdere brainstorming nodig is om een goede manier van overleg te vinden en dat hierover kan worden nagedacht binnen het bestuursorgaan van Stichting Zoniënwoud.

De vergadering werd afgesloten met een aangename uitwisseling bij een hapje en een drankje.

Memorandum voor het Zoniënwoud door Stichting Zoniënwoud

Het Zoniënwoud is een gebied met een hoge biologische waarde dat zich uitstrekt over 5.000 hectare en 11 gemeenten. Het wordt gezamenlijk en in het kader van de Structuurvisie door de drie gewesten beheerd.

Het is een oud bos waarvan het reliëf niet is veranderd sinds de laatste ijstijd, een uniek archief van de bodem- en archeologische activiteit die er de afgelopen 10.000 jaar heeft plaatsgevonden.

Met het oog op de opwarming van de aarde biedt het Zoniënwoud ons ecosysteemdiensten die van onschatbare waarde zijn, zoals koolstofopslag en regulering van de waterhuishouding. Het woud fungeert tevens als een natuurlijke airco voor de omliggende gemeenten en de vele inwoners van het dichtbevolkte centrum van ons land.

In een wereldwijde context waarin de biodiversiteit er sterk op achteruit gaat, is het Zoniënwoud een kostbaar toevluchtsoord voor zeldzame wilde fauna en flora. Uniek in Europa wegens de nabijheid van de grootstad, komt het Zoniënwoud tegemoet aan de toenemende behoefte van de stedelijke bevolking en bezoekers die op zoek zijn naar ontspanning en herbronning. Anderzijds legt dit hoge bezoekersaantal een aanzienlijke druk op de biodiversiteit, die al verzwakt is door de versnippering van het woud als gevolg van de infrastructuur.

Stichting Zoniënwoud roept toekomstige verkozenen op om actie te ondernemen ter ondersteuning en bescherming van dit uitzonderlijke natuurlijke erfgoed.

Ons verzoek:

1. Het woud en zijn ecosysteem beschermen

De uitzonderlijke ecologische en erfgoedwaarde van het Zoniënwoud vertaalt zich concreet in de vele beschermingsstatuten die het woud geniet:

- Het classificatiebesluit van 1959 erkent de historische, esthetische en wetenschappelijke waarde van het woud en verbiedt elke vermindering van zijn oppervlakte.
- Het Natura 2000-statuut vereist de instandhouding van beschermde habitats en zeldzame soorten op Europees niveau.
- De erkenning als UNESCO Werelderfgoed is een belofte aan toekomstige generaties voor de permanente bescherming van het woud.

Deze beschermingsstatuten moeten strikt gerespecteerd worden!

Ook de bosranden en de omliggende groene ruimten dragen bij tot het bosklimaat en de ecologische rijkdom van het massief. Ze maken integraal deel uit van het ecosysteem. Het gebied rond het bos beschermen tegen nieuwbouw betekent dus ook het bos beschermen.

Op elk beslissingsniveau verwachten we van de verkozenen dat ze het woud, zijn ecosysteem en de gebieden daarrond beschermen en dat ze paal en perk stellen aan gedoogbeleid en uitzonderingen.

2. Het versnipperde woud opnieuw verbinden, versterken en uitbreiden

De Ring, de spoorweg en andere wegen hebben in de loop der jaren het woud versnipperd waardoor soorten en hun populaties geïsoleerd raakten. Om te voldoen aan de cruciale behoeften voor een levensvatbare fauna en flora dient het woud opnieuw ontsnipperd te worden. Dit kan door het aanleggen van nieuwe ecotunnels – zoals onder spoorlijn 161 – en ecoducten – zoals in Groenendaal. Op die manier draagt het woud ook bij aan een echt trans-Europees natuurnetwerk.

Het sluiten van bepaalde wegen die het woud doorkruisen, moet overwogen worden. Het is ook op het bestaande wegennetwerk dat de noodzakelijke fietspaden moeten worden aangelegd en niet in het woud.

De verlichting van de weginfrastructuur en van de aangrenzende woonwijken heeft eveneens een impact op de natuurlijke habitats. Om verstoring van deze habitats te beperken, dient de nachtelijke duisternis hersteld te worden. Dit kan door verlichting uit te schakelen of aan te passen. De gemeenten die deze stap reeds gezet hebben, bespaarden bovendien ook nog eens op hun energieverbruik.

Uitbreidings- of natuurherstelprojecten zoals in het verleden met de renbaan van Groenendaal gebeurde en zoals binnenkort ook met de site van Derscheid op de planning staat, zijn voor herhaling vatbaar. De uitbreiding van het woud is een opportuniteit voor ons land om de Europese strategie wat betreft biodiversiteit te kunnen realiseren.

3. Het Zoniënwoud verzekeren van een centrale positie in de omliggende natuur

Het Zoniënwoud vormt samen met het Hallerbos, het Meerdaalwoud en de vallei van de Dijle de ruggengraat van de Brabantse Wouden.

Het Vlaamse deel van de Brabantse Wouden verkreeg de prestigieuze titel 'Nationaal Park'. De drie gewesten en de twee provincies zetten zich samen in voor de bescherming en de versterking van de natuur in dit dichtbevolkte gebied. Dit is een goed begin, maar uiteindelijk moet in alle drie de gewesten de status van Nationaal Park toegekend worden.

Het is ook noodzakelijk dat elk gewest voldoende middelen ter beschikking stelt om een gezamenlijke aanpak in het hele gebied te garanderen. In navolging van wat reeds gedaan wordt in het Zoniënwoud, moet een intergewestelijke structuur overleg mogelijk maken en een globale visie garanderen voor het volledige gebied.

Elk nieuw project dient een toegevoegde waarde te bieden aan het woud. Vergroening van wegen, wijken en gebouwen moet de kern vormen van elke politieke actie. Stedelijke parken moeten evolueren in de richting van groene verwilderde corridors waar de verspreiding van diersoorten en autonome natuur voorrang krijgt en het onderhoud beperkt wordt.

4. De regelgeving harmoniseren

De regelgeving moet in het gehele woudmassief geharmoniseerd worden en moet rekening houden met de ecologische rijkdom ervan.

De Brusselse uitzonderingen die gebruikers het recht geven om de paden te verlaten en hun hond zonder leiband uit te laten, zorgen voor verwarring en genereren een onhoudbare druk op de biodiversiteit en het uitzonderlijke bodempatrimonium.

Teneinde een intergewestelijke coherentie te waarborgen, conflicten met andere gebruikers te verminderen en de Natura 2000-doelstellingen te bereiken, is het nodig dat de bezoekers in het hele woud op de paden blijven en hun honden aan de leiband houden.

Het harmoniseren van de regelgeving moet hand in hand gaan met de creatie van speelzones voor jeugdbewegingen en hondenloopzones in de nabijheid van de toegangspoorten en bij voorkeur buiten het woud.

5. De bosbeheerdiensten versterken

Naast hun beheertaken ziet het bospersoneel ook toe op de naleving van de regelgeving in het woud. Om de biodiversiteit te vrijwaren, op te treden ingeval van inbreuken, hoffelijkheid in de hand te werken en de veiligheid van iedereen te garanderen, is het essentieel dat dat bospersoneel voldoende talrijk is om ingezet te worden.

Een geschikte infrastructuur en uitrusting moeten hen in staat stellen hun toezichthoudende en beheersfunctie in optimale omstandigheden uit te voeren.

6. Het onthaal van het publiek organiseren

Het woud speelt een essentiële sociale rol. Het onthaal van de bezoekers moet beter georganiseerd verlopen. Bovendien moet men ervoor zorgen dat bezoekers zich ervan bewust zijn dat ze een kwetsbare habitat betreden.

De toegangspoorten moeten daarom geoptimaliseerd worden om de belangrijkste bezoekersstromen in goede banen te leiden. De ontwikkeling van hun informatieve en educatieve rol is prioritair. De toegankelijkheid via het openbaar vervoer moet worden bevorderd, kleine bosparkings moeten ontmanteld worden en de parkeerplaatsen bij de toegangspoorten moeten voorrang geven aan mensen met beperkte mobiliteit en fietsers. De parkings van lokale bedrijven, niet in gebruik tijdens het weekend, zouden aanvullend ingezet kunnen worden voor het onthaal van de bezoekers van het woud.

Net zoals de 'Rangers' in de Europese Nationale Parken moeten natuurgidsen en vrijwilligers een rol spelen om het publiek te sensibiliseren. Hun betrokkenheid is noodzakelijk om het bezoekersonthaal te kunnen organiseren met respect voor het woud.

Het recreatieve netwerk (ruiter-, fiets- en wandelpaden) moet bijdragen om bezoekers over de juiste paden te leiden en om, ondanks de toenemende menselijke druk, het voortbestaan van de flora en fauna van het Zoniënwoud te garanderen. Maar anderzijds zullen bepaalde paden in kwetsbare zones ook ontoegankelijk gemaakt moeten worden voor bezoekers.

Al deze maatregelen moeten een betere bescherming van het woud bevorderen.

7. De engagementen van de intergewestelijke Structuurvisie niet uit het oog verliezen

De intergewestelijke Structuurvisie van 2008 verbindt de gewesten ertoe het ecologische hart van het bos te beschermen door een gemeenschappelijke visie op het woudmassief toe te passen. Het verbeteren van het ecologisch functioneren en het herstellen van de samenhang en ruimtelijke integriteit van het woud staan boven alles.

Stichting Zoniënwoud verwacht van de toekomstige verkozenen dat ze de bestaande verbintenissen van hun respectievelijke gewesten nakomen.

In dit opzicht verwachten we dan ook dat de aankondiging om de 'Derscheid'-kliniek in het Zoniënwoud af te breken en de site terug te geven aan de natuur, omgezet zal worden in daden.

Stichting Zoniënwoud ten dienste van het Zoniënwoud

Stichting Zoniënwoud werd opgericht op basis van het samenwerkingsakkoord tussen het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest op 25 april 2017.

In het kader van haar missie – het stimuleren en ondersteunen van initiatieven en intergewestelijke samenwerkingsverbanden ten voordele van de bescherming en de versterking van het Zoniënwoud - organiseert Stichting Zoniënwoud publieksparticipatie, informatie-uitwisselingen, communicatie, gestructureerd onthaal van het publiek en gegevensverzameling.

Het Bestuursorgaan van de stichting bestaat uit beheerders van het Zoniënwoud, vertegenwoordigers van de regeringen van de drie gewesten en onafhankelijke bestuurders. Zij ondersteunen de stichting met hun expertise op het gebied van erfgoed, bosbeheer, *rewilding* en stedenbouw. Dit geeft de stichting een

grote legitimiteit om in samenwerking met anderen een breed draagvlak te bieden voor de bescherming van het Zoniënwoud.

De coördinatie van de Unesco-serie bezorgt de Stichting een centrale rol binnen het netwerk van de 18 deelnemende landen met hun 94 Europese oude beukenbossen. Deze troef wordt benut om internationale samenwerking te bevorderen en Europese financiering aan te trekken ten voordele van het Zoniënwoud.

Wij staan tot uw beschikking. Aarzel niet om contact met ons op te nemen.

Voor het bestuursorgaan van Stichting Zoniënwoud

Herman Van Rompuy, voorzitter

Contactpersonen: Sanne De Troyer & David Kuborn - sdetroyer@stichtingzonien-fondationsoignes.be & dkuborn@fondationsgoignes-stichtingzonien.be

ZONIËNWOU FORÊT DE SOIGNES

www.zonienwoud.be

www.facebook.com/foretdesoignes.zonienwoud

info@stichtingzonien-fondationsoignes.be